

ВСЕСВІТ

П19045/24-38

134

ЦЕНТРАЛЬНА
НАУКОВО-УЧБОВА
БІБЛІОТЕКА

19282 К. 6176

№ 27

ЦІНА 15к

ПОЛЕЗНЫЕ КНИГИ

СПУТНИК ОХОТНИКА Рахманин и Керцелли
Оружие, собаки, способы охоты, дичь, пушнина, советы и рецепты, законы об охоте, календарь. 313 стр., ц. 1 р. 50 коп. в переплете 1 рубл. 85 коп.

ПОДАРОК МОЛОДЫМ ХОЗЯЙКАМ
405 вегетарианск. и мясных блюд 405
405 ПОВАРЕННАЯ КНИГА 1927 г. 405
Сост. по Ел. Молоховец. — Цена 1 руб.

СПРАВОЧНИК по лекарственным :—: растениям :—: сбор, сушка, разведение и пользован. ими 136 стр. с атласом в 73 табл. в красках сост. Комаров. — Цена 2 руб. 50 коп.

МОЕ ВОДОЛЕЧЕНИЕ
Сост. Себ. Кнейпп. Испытан. в течение 40 лет. 1928 г. Цена 1 р. 25 к.

ПРОТИВОЗАЧАТОЧН. СРЕДСТВА
предохранение от беременности 264 стр. 28 г. Сост. Губарев и Селицкий. Ц. 1 р. 70 к.

5.000 ТЕХНО-ХИМИЧЕСКИХ РЕЦЕПТОВ и производственных советов по выработке всевозможных продуктов. Необходимо для ищущего домашнего заработка. 604 стр. 1927 г. в переплете. Сост. Гуревич и др. под ред. проф. Вальгиса. Цена 6 руб. 40 коп.

ГИПНОЗ И ЕГО ТЕХНИКА
Учение о гипнозе и внушении 194 стр. 1928 г. Сост. Левенфельд. Цена 2 руб.

ПИСАТЬ красиво!!! правильно!!! скоро!!! научитесь, приобрета са-моучитель каллиграфии. Сост. Волчонком. Цена 1 руб. 25 коп.

ПИСАТЬ И ГОВОРИТЬ правильно по-русски будете, если приобретете „Новый орфо-графический словарь“, содеж жший 100.000 слов сомнительн. в правописании Цена 2 руб. 80 коп.

МАТЬ И ДИТА Настольная книга для женщин. Сост. проф. Орлов. 304 стр. с 92 рисун. 1927 г. Ц. 3 р. 50 к.

КАК ВОСПИТАТЬ здорового и крепкого ребенка и как улучшить здоровье матери — „Книга матери“ проф. Сперинского. С рисунками. 1927 г. Ц. 2 р. 50 к.

ПЕВЧИЕ ПТИЦЫ.
Сост. Святский. Ц. 1 руб.

САМОУЧИТЕЛЬ ПЧЕЛОВОДСТВА. 120 рисун. 388 стр. 26 г. Сост. Буткевич. Ц. 4 р.

МЕТОДЫ ПЧЕЛОВОЖДЕНИЯ. 390 стр. С рисунк. 3-е издание. 1926 г. Сост. Шимановский. Ц. 4 руб.

ОПЫТНЫЙ РЫБОЛОВ. Горчаков. Цена 1 руб.

КОНДИТЕР. Сост. Рудь. Руководство к изготовлению конфет, монпасе, шоколада, пряников, тортов и др. 320 стр. 1928 г. Цена 2 руб. 50 коп.

ЛЕЧЕБНИК домашних животных — с рецептами лекарств — 176 стр. Сост. ГРЮНБЕРГ. Цена 1 руб.

А ТАКЖЕ ЛЮБУЮ КНИГУ высылает наложенным платежом книжный МАГАЗИН „НАУКА И ЖИЗНЬ“ 19, Воздвиженка, 4/у, Фирма существует с 1905 г.

СПЕЦИАЛИСТ ОРТОПЕДИЧЕСКОЙ ОБУВИ Я. Л. КОНДРАТЬЕВ

Харьков, ул. Свердлова № 17.

Прием заказов обуви на больные ноги, здесь же принимаются заказы на ИЗЯЩНУЮ ОБУВЬ

НОВЫЙ ПОЛНЫЙ САМОУЧИТЕЛЬ

КРОЙКИ И ШИТЬЯ ЖЕНСКОГО И ДЕТСКОГО ПЛАТЬЯ И БЕЛЬЯ

всех фасонов в обработке и под редакцией И. Д. Дейкиной. В книге 294 рисунка и чертежа. Цена с пересылкой 3 р. 35 коп. Книжный склад „КНИГОВЕД“. Москва, ул. Герцена, д. 22-42.

НОВАЯ КНИГА САМОУЧИТЕЛЬ

кройки МУЖСКОГО платья с 73 рисунками и чертежами

Цена 1 руб. 80 коп., с пересылкой 2 рубля.

Москва, ул. Герцена, 22-42.
Книжный склад „КНИГОВЕД“

ЛЮБУЮ КНИГУ

как старую, так и новую
высыл. налож. платеж. в 3-хдневн. срок. Заказы и деньги адресовать: Москва, Центр. Политехническ. музей. п. 116/в,

„КУЛЬТУРА и ЗНАНИЕ“

1-й УКРАИНСКИЙ САНИТАРНО-БАКТЕРИОЛОГИЧЕСКИЙ ИНСТИТУТ

НАРКОМЗДРАВА У. С. С. Р.

(Директор — профессор С. И. ЗЛАТОГОРОВ)

ВЫРАБАТЫВАЕТ

Сыворотки: противодифтеритную, противострептококковую, противоскарлатинозную, противодизентерийную, противобазедовую, противотетаническую, противоменингок., стафилок., нормальную лошадиную.

Вакцины: противогонококковую, скарлатинозную, тифозную, холерную, дизентерийную, гриппозную, коклюшную, стрептококковую, стафилококковую, стерильн. молоко

Культуры и питательные среды

Фильтраты: стрептокок., стафилокок. (по Безредка)

Туберкулин

Антитиреондин жидкий

Фитин: в капсулах, таблетках и в порошке

Фито-мука: питательн. детская мука, содержащая фитин

Сыворотки Трунечка

Фито-Феррин

Прейс-курранты, литература и образцы высылаются бесплатно по первому требованию

ГЛАВНЫЙ СКЛАД: Харьков, Пушкинская ул. 14.
Телефон № 5-90.

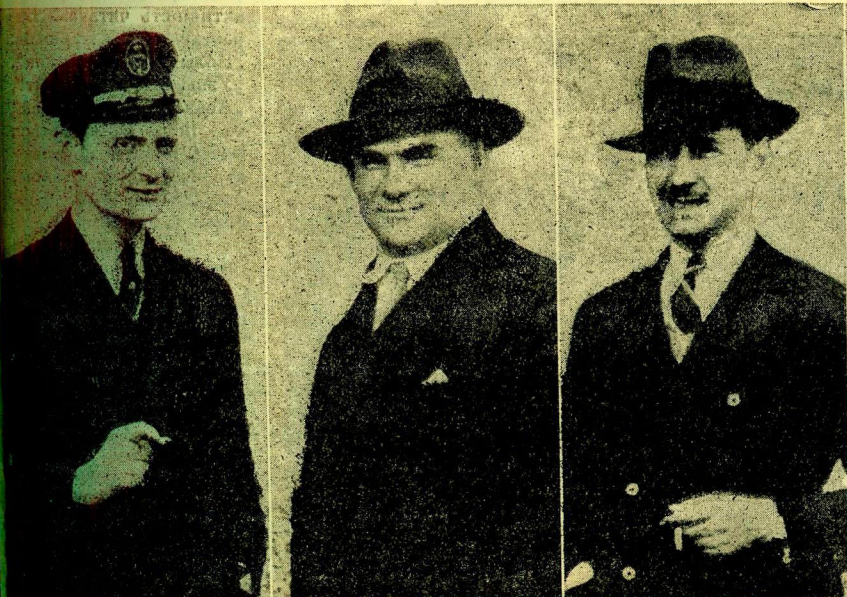
№ 27
1-го липня
1928 року

ВСЕСВІТ

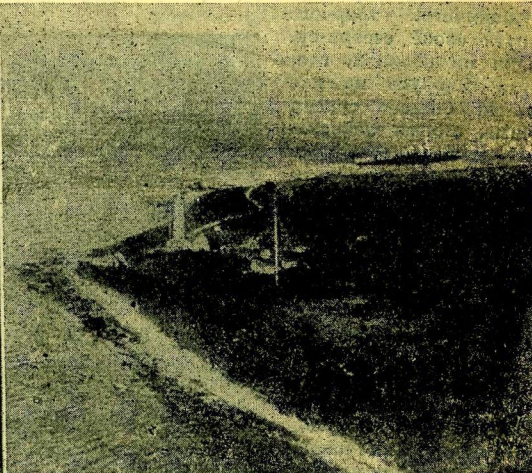
ХАРКІВ,
вулиця Карла
Лібкнехта № 11

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

ПЕРШІ, ЩО ПЕРЕЛІТАЛИ З ЄВРОПИ ДО АМЕРИКИ

1. Барон фон Гюнефельд, 2. Пілот капітан Кель, 3. Помішник пілота Фіцморіс

Маяк на мисі Амурі. Біля нього авіатори кілька годин кружляли, шукаючи пристанища

Аероплан Юнкерса „Бремен“

„Бремен“ над морем

НІМЦІ барон фон Гюнефельд, що фінансував справу, капітан Кель, пілот, і ірландець Фіцморіс, помішник пілота. Авіатори спочатку перелетіли з Берліну до Бальдонеля в Ірландії, де майже два тижні чекали на погоду. Польот все таки був неймовірно важкий. Ледве вдалось уникнути катастрофи ще в Бальдонелі, де перевантажений аероплан трохи не впав на отару овець, а потім на дерева. В дорозі кілька разів налітали бурі з снігом, градом і дощем. Недалеко Америки аероплан потрапив у туман. Пілот знизився майже до самої води і підіймався на кілька кілометрів в гору, але даремно. До того поспушувалось освітлення і навіть з навігаційного струненту майже не можна було користуватися. Пролетівши в тумані біля 500 кілометрів, врешті побачили землю. Але... це була пустиня: сніг, ліс. Кілька годин кружляв аероплан, шукаючи слідів людського життя і коли вже виходили останні краплі

бензину, авіатори побачили маяк.—Це був мис Амур, на далекій півночі, на березі Лабрадору. Аероплан сів на лід, але лід проламався. Каторжною роботою вдалось витягти важку машину знову на лід, і під цей час зламалась вісь у шасі... Сповістили по радіо Н'ю-Йорк, де разом почали готувати експедицію. Дякуючи численним перешкодам експедиція лише через два тижні могла з'явитися на допомогу. Добровільний командир експедиції, відомий пілот Бенет, вилетів, не зважаючи на те, що був хворий на грип. В дорозі він простудився, мусів лягти у шпиталь і там вмер за кілька днів, заплативши життям за готовність допомогти товаришам.

Перед цією експедицією було ще кілька, але всі учасники тих експедицій загинули невідомо де й як. Атлантичний океан поховав їх на своїм дні разом з їхніми машинами і жодних слідів не лишив.

ЦЕНТРАЛЬНА
НАУКОВО-УЧБОВА
БІБЛІОТЕКА

В ГОСТЯХ У БІЛОРУСІВ

Дорожні нотатки
Нарис і фото А. Панова

Беларусь такой невялікай
Здаецца, як глянеш на карту...
І ня лоўка і проста дзіка
І падумаць могуць, што жарты,—
Беларусь яшчэ мала хто знае,
Нават тут,—у самой Беларусі.

А. Александровіч

Це так піше білоруський поет. А чи знаємо Білорусь ми? Чи можна її взнати за тиждень, що в ній побули? Ні, ми її не взнали... Роскрилась лише трохи завіса, клаптики гарячого, будівничого, творчого життя своєї сестри-сусідки ми вбачили, глянула Білорусь на нас своїми сім'яно-сініми очима, сірими „війсками“ своїми, привітала шумом борів, здивувала могутністю будівництва — але хіба ж це значить, що ми знаємо Білорусь...

Але за ці дні можна Білорусь полюбити. Цю країну з тихим, спокійним, „шерым“ пейзажем, з великим запасом схованої енергії, країну вимучену і пошарпану громадянською війною, країну, що так, як і наша, роздerta на дві частки польським кордоном.

Наша письменницька делегація (в складі С. Пилипенка, П. Тичини, В. Сосюри, Арк. Любченка, І. Кулика, В. Поліщука, П. Панча, А. Панова і П. Усенка) за ці 7 днів не мала хвилини вільної. Білоруси надзвичайно щиро і привітно нас зустріли, хотіли показати як найбільше. Ми дивились, ми наочно на кожному кроці переконувалися, що справді—

...Беларусь зрабілась будайніцай
Куде свой лес, будуде новы быт.
Усколь кіпіць магутная крыніца,
Ніводны кут у краі не забыт.
Куде в адно і гарады і селы,
У адзін саюз, у творчы, моцны чын.
Працоуны люд сьпявае гімн вяселы,
І мазалю тут лішне супочын.
(Бадуля-Ясакар).

Що можна сказати в короткому цьому нарисі. Можна тільки коротко перелічити, де ми були і що бачили.

Приїзд до Менску... Зустріч з письменниками білоруськими... Тут і наші неланні гості: Якуб Колас, Янка Купала, Міхась Чарот, Міхась Заредкі, тут і товариші з різних літературних організацій Білорусі: Полюмя, Узвышся, Маладняк... Братня товариська зустріч, що кладе підмурок єднанню двох радянських літератур.
Перший день. Інститут білоруської культури—Білоруська Академія Наук... Працюють катедри, комісії, секції. Іде

робота над складанням словників, термінології, вивченням історії, літератури, мови, економіки Білорусі, працюють національні єврейський і польський сектори... Розгортає роботу наукова бібліотека на 30.000 томів, копотлива праця йде над вивченням стародруків... Готується й видається академічне видання білоруських письменників. Ось уже вийшов перший том творів М. Багдановіча... Рoste загалом видавничая робота. За короткий зовсім час (2 роки) видано понад 80 назв, між ними кілька капітальних робіт.

В ЦК КП(б) є відділи преси... Ростуть тиражі білоруських газет. В минулому році було 47.000, тепер 98.000, зростає активність читача... Видається низка журналів: „Полюмя“, „Маладняк“, „Узвышся“, „Розквіт“, „Асьвета“, „Наш край“ та інші. Розвивається преса іншими мовами—єврейською, польською, російською. Поглиблюється білорусизація.

— Робітники вже самі на зборах вимагають, щоб з ними говорили по білоруському,—говорить генеральний секретар ЦК КП(б) тов. Кнорін.

Увечері — в Білоруському 2-му державному театрі. Театр ставить п'єсу „Цар Максиміліян“. Вистава прекрасна. БДТ 2—театр молодий. Уперта п'ятилітня робота його, як студії (головним чином у Москві при МХАТ 2 виявляється в кожній

деталі постановки... Існує він, як театр лише з 27 листопада 1926 р., а вже мистецькі досягнення його великі. Поширюється й репертуар. Притягнуто до творчої роботи в театрі і сучасні

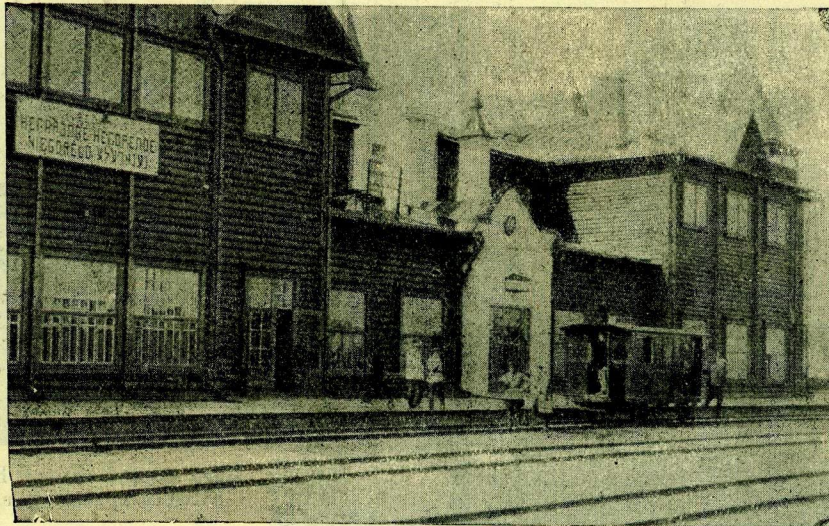
письменники драматургів: Янка Купала, А. А. Глоба, М. Грамика та інші.

Другий день. Ми одвідали Раднарком ЦВК Білорусі Наркомосвіти. Голова Раднарком т. Галадзед і голова ЦВК т. Червяков розповіли нам просто і скромно, як живе як будується країна... Темний пригноблений колір краї, тепер уперто йде до госту подарського зросту, до соціалістичного будівництва.

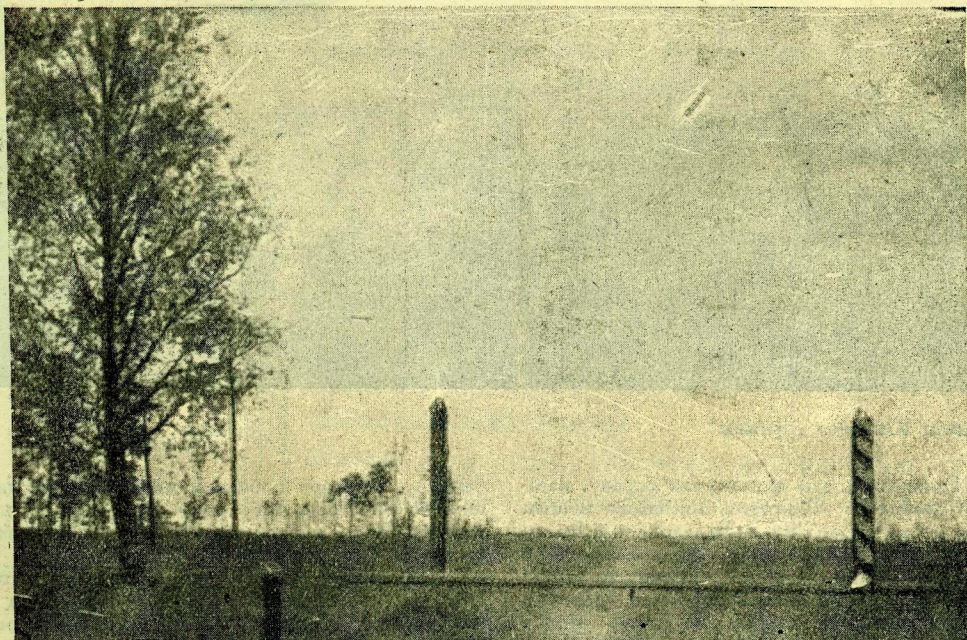
— Є щі правда, у нас і до чимало старо темряви. От в одному селі на рідкі думали, що то чорт, по земляк із Менска

з ними радіом не поговорив та по голосу не пізнали...—усміхається т. Червяков.

Але—могутніми кроками йде індустріялізація на цю країну. На болотах будується велика електростанція „Осинбуд“, меліорація осушує болота і там багата земля родить до 200 пук з гектара, будуються нові деревообробні фабрики... Тихої, нібро

Наша автодрезина на прикордонній станції „Негарадз“

Кордон. Ліворуч—наш стовп, праворуч—польський

засмученої, Білоруси на болотах—через кілька років не пізнати.

В Білоруському Державному Музеї минуле Білоруси пророче промовляло зі стін і кімнат... Стародавні монети, лицарські вбрання, зброя—свідчили про те, скільки пережила Білорусь в давні часи, хто був на ній.

В етнографічному відділі очі вбачали славнозвісні мистецькі вироби—слудські пояси, що про ткаць їх писав Багдановіч:

Ад родных ніу, ад роднай хаты
У паньскі двэр дзеля красы
Яны, бездольныя, узаты
Ткаты залатыя паясы.

І тче, забушыся, рука
Заміж персыскага узору
Цьвяток радзімы васілька.

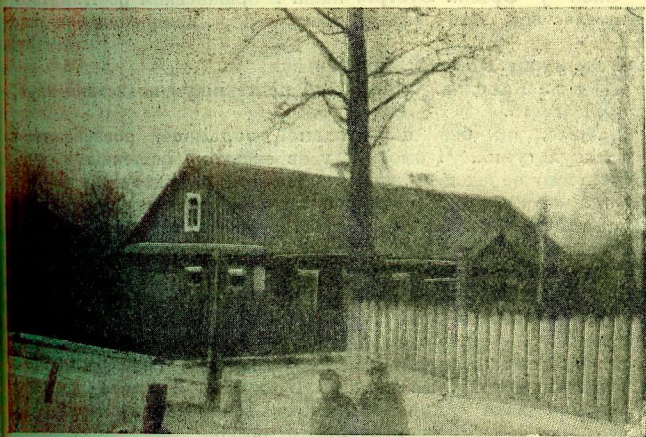
Цікава тут же „курна хата“, що її ще й досі можна знайти по закутках Білоруси, цікаві тканини, верстати, на яких їх тчуть, модель білоруської „війоски“, вертеп білоруський—„батлейка“, де виставлялись лялькові вистави.

Музей має чимало цінних картин і експонатів, має свої відділи по інших мистах Білоруси.

Увечері—ми на літературному вечорі... Вечорі єднання української і білоруської літератури. Після виступів—концерт класи народніх інструментів... Цимбали, жалейка, ліра—і не сподіваєшся, що така це багата і приємна музика, і що в вже на цих інструментах такі віртуози.

У центрі Менску

Будинок, де відбувся 1-й парт'їзд РСДРП 1898 р.

Державна білоруська капела знайомить з піснею Білоруси, то тужливою, як вітер осінній, то голосіння, то веселою, як „Лявоніха“...

Третій день. Менск оглядаємо з авта... Вузькі вулички, старовинні башти, середньовічні костьоли, замки, мури... Річка Неміга, та Неміга, що про неї ще в „Слові о полку Ігореві“ згадується, де колись „колотили мечі харалужні, віяли душу од тіла“... Але—

Што капацца у авхівах стагодзяу
Ды трывожыць заснувшую цень...
Паглядзі, як жыццём карагодіць
Сэрцэ Белае Русі—Менск...

Неміга—в бетоні і тече десь під вулицею. А Менск, що його трохи не всього спалили та зруйнували поляки в 1920 році—Менск тепер казково будується й відбудовується. Ось „Будинок трестів“, ось величезний шостиповерховий „Селянський Будинок“. З його даху така чудова панорама на весь Менск. Ось „Університетський городок“, лікарні, школи, клуби. Скрізь цегла, ліс, рештовання... І виходить із цього рештовання новий Менск, що справді „жизньем карагодіць“.

А ось скромний, такий ніби звичайний, будиночок... Цей будиночок—гордість столиці Білоруси. Тут тридцять років тому зібрався перший з'їзд РСДРП, тепер ВКП(б)...

Вагон... Річки, ліси, болота... 4 години дороги—і ми вже в окруженому місті Орші.

Орша—теж старовинне місце... Тут колись була одна з перших друкарень, стародавні мури похмуро дивляться на рій хаток, ніби зовсім „вяскових“... А ось старовинний костюл... Цікаві тут поєднання різних епох... Височаться дві башти колишнього костюлу в стилі старовинного бароко, прибудовано до них пізніше церкву, а на фасаді цієї цікавої архітектури вивіска:

Аршанські акруговы
сельска-гаспадарскі
музей

Орша стоїть на Дніпрі. Коло Орші кобеляцькі пороги. Там будуть невеличку гідроелектростанцію—свій невеличкий Дніпрельстан.

Але кілометрів 20 від Орші—знамените Осинівське будівництво електростанції на торфу. Нас запрошують завтра цей „Осинбуд“ одвідати.

Увечері—вистава Першого Державного Театру, що тут гастролює. Ставиться п'єсу А. Мировіча (режисера театру) „Кастусь Каліновскі“, присвячену героєві-революціонеру Білоруси 1863 року, керівникові „червоного жонду“.

Перший Білоруський Державний Театр засновано в 1920 році. бере ж він свій початок з часів передреволюційних, з театру Ждановіча... Репертуар його побутовий і класичний... Чимало поставив п'єс сучасних білоруських драматургів. Серед населення користується великим успіхом. Так, наприклад, п'єса „Кастусь Каліновскі“ йде вже 105 раз. Роля його в історії Білоруського театру, приблизно, така, як роля театру ім. Франка або ім. Шевченка на Україні.

Крім „Кастуся Каліновського“—п'єси, поставленої в побутовому-натуралістичному стилі, театр показав ще другого дня „Міщанин у шляхетстві“ Мольєра, уже в іншому стилі. Театр прекрасно справився з обома завданнями, дав зразки непоганої акторської роботи... Симпатії широких мас білоруських до цього театру цілком зрозумілі.

До речі. Крім 1 і 2-го державних театрів у Білорусі є ще третій—„Мандрівний Державний Білоруський театр“—під керівництвом драматурга і режисера В. Голубка... Це народний театр, що працює по селах, містечках і м.стах Білоруси... Він улюблений гість і в робітничому клубі, і у „війосці“, де іноді доводиться ставити вистави просто на повітрі, або в якійсь тісній

Білоруські школярі

школі. П'єси — переважно самого режисера театру.

Четвертий день. На Осинбуд... Через ліси і болота туди, де буде майбутнє електричне серце Білорусі.

Осинівське будівництво лише недавно розпочалося. Збудовано вже допоміжну електростанцію на 725 сил, через місяць вона зможе працювати... Біля неї вже виросло в лісі невеличке робітничє містечко. Іде готування до побудови основної станції в лісі, над озером. Станція буде на торфі, що його тут вистачить на 80 років, дасть вона 33.000 сил.

Чорними горами лежить уже здобутий торф, що чекає, коли заготовлять печі допоміжної, а потім і основної... Майбутнє ж Білорусі в оцих болотах, що з ними вона так бореться героїчно, їх осушать — буде торф, і буде земля.

Над вечір — на болотно-торф'яній досвідній станції. Це тут під Менском, на болотах наука і праця творять чудеса. Випробовується різні системи дренажу, висушування, посіву після висушування різних рослин — і там де навіть коні мусять ходити в особливих дерев'яних черевиках, бо загрузали — там тепер до 500 пудів тимофіївки дає десятина на рік, родить жито, овес, городину.

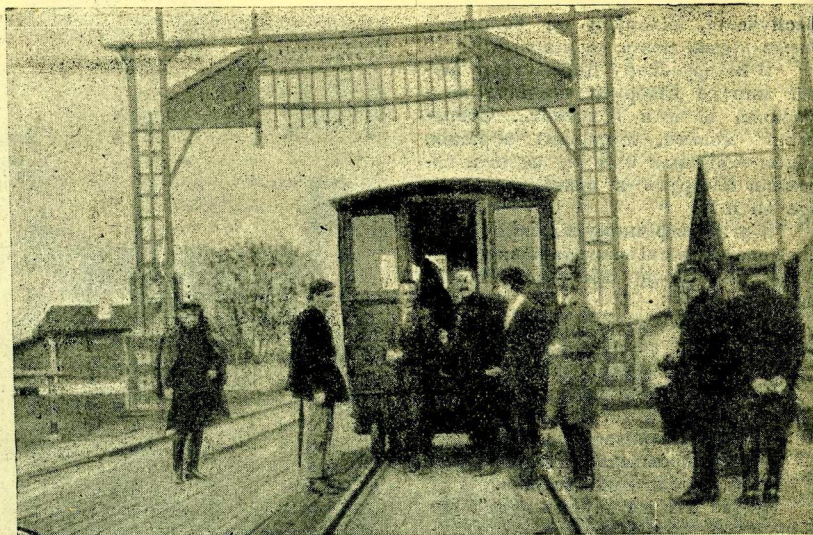
Ми бачили цілі лани малини, клубники, величезний молодий фруктовий сад... А побіч дзюркотіла покірно по канавах і трубах вода, що тепер в лише забезпечую підчас посухи... Тут її не бояться...

Кожну рослину, кожний плодозмін тут практично випробовується — і тоді вже станція радить для певних районів певні рослини, певні способи обробітку землі...

Цей куточок — це майбутня багата хліборобська Білорусь.

Здабудзе з зямлі своєї золота. Замість сохи — ен електроплугом.

Повертаючись з Осинбуду, заїхали в білоруське село — „вйоску“, що сірою плямою розкинулось по пагурку... Вражає око оцей сірий тон... Рублені хати, гонтові

На кордоні

Орша. Старовинний костюл, потім церква, зараз... „Аршанські акруговы сельска-гаспа дарскі музэй“

Вулиця в Орші

дах, як сторожі — неодмінні берізки. Немає наших „мазанок“ Лісу тут не шкодують на будівлі, ліс е...

Зайшли до кооперативу. Він жваво торгує, е також подекуди й культурним центром „вйоски“. В селянській хаті дівчина сиділа за варстатом і ткала на своєму немудрому приладді килим...

Сіра „вйоска“, скромна, „няхітра“. Ніби в землю ховається...

По дорозі трапився ще радгосп... Прекрасний сад, фруктове господарство... Загалом, садовина в Білорусі дає врожай кращий за наш... Не так давно в Білорусі почали виробляти фруктові вина, і вина дуже добрі — „Чарніка“, „Клубніка“, „Антоніаука“.

Знов у Орші... Зустріч наша з оршанським робітничтвом і вчительством на літературному вечорі, прощальна вистава БДТ І...

І ми знову в вагоні, до Менску.

П'ятий день. Єврейський педтехнікум, польський клуб, у редакції газет...

Бачимо, як без національної ворожнечі розвиваються братні культури... Чуємо, як у єврейському педтехнікумі студентка легко переходить, пояснюючи нам, на білоруську мову — арабськостерігаємо, як жваво працює в клубі бібліотека, читальня... Знайомимося з роботою газет білоруською, єврейською, польською, російською мовами. Наочно бачимо, як практично розв'язується національне питання.

В польському клубі нам показали кіно-фільм „Лісова букавальщина“. Фільм з часів громадянської війни на Білорусі, зольовістю М. Чарота. Це власне перший білоруський фільм, боом... раніші випуски Білдержіна („Проститутка“, „Москва кабацкая“) зовсім не відбивали життя Білорусі... Але тепер намічається ціла низка фільмів із життя Білорусі, притягуються, як сценаристів, і білоруських письменників.

Після розгляду фільму — нам показали і літературний вечір наш, знятий 2 дні тому... Ця хуткість і акуратність нас привмно здивували. Білдержіновська молодь — молодці.

Шостий день. Вчора ми були на болотно-торф'яній станції, а сьогодні нам Наркомзем тов. Прищепов розповідає про ті дива, що їх зробить меліорація на цілій Білорусі.

— Це буде нова аграрна революція... Селяне отримали після революції 1.800.000 гектарів. Але під болотами зараз 2.400.000 гектарів... І ми ці болота осушимо, там будуть сади, будуть багаті здорові „вйоскі“, буде колоситися хліб і селянин збиратиме колосальні врожаї. І це не мрія, а факт, опланований і точно розрахований.

Величезна активність населення в справі меліорації, охоплено округи, де її зовсім не було. Населення кооперується, починає розвиватись і колективізація. Землеустрій проведено уже на 38% усієї площі землі.

Розвивається лісове господарство... закладено новий заповідник, подібний до „Біловізьської пущі“.

Розмова з наркомземом підвела, ніби, підсумки всьому баченому в Білорусі...

Країна, що перед нею блискуче майбутнє. І країна зовсім не бідна.

Білоруський педтехнікум... Там „заліки“—кінчається шкільний рік, студентство збирається на практику. Державна бібліотека... Один з культурних центрів Менська... Цікавий відділ стародруків білоруських...

Перед вечером—ми у народного поета Янкі Купала... Тихе надвечір'я, дружня товариська розмова... надовго залишиться в пам'яті.

Увечері—літературний вечір у Комуністичному Університеті ім. Артема, що затягнувся до пізньої ночі.

Сьомий день. Ми їдемо на кордон... Він зовсім недалеко від Менська. Якийсь кілометрів 40. Авто-дрезиною ми за годину доїжджаємо до ст. Негарелав... Чекаємо з години, бо пішов потяг... Проходить швидко... Ось ще кілометрів 8—10 лісом... Ось і кордон...

Власне—нічого надзвичайного... В два стовпа—наш і польський. Між ними метра 3 землі „нічийної“. З нашого боку арка.

На арці з одного боку напис:

Комунізм сметет все
границы

а з другого, що до Польщі:

Привет рабочим
Запада

На нас дивляться з польського боку, здаля, в бінокль. То їхній „постерунок“.

Ми мовчки стоїмо де-кілька хвилин. Нічого надзвичайного, а так хвилює... Ось, ніяких одмін на тому боці... Такий же ліс, така ж „війска“, такі ж рейки...

А там за те, що люде хочуть говорити своєю мовою, за те, що хочуть будувати своє культурне життя—страшний, немилосердний суд і кара.

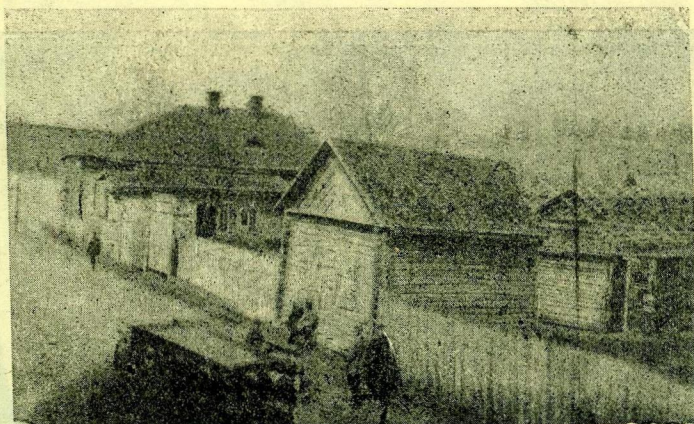
Там судять „Білоруську громаду“, там знущаються над білоруським, над українським, над польським робітником... Там

„Сьмеюцца над нами багаті люди“

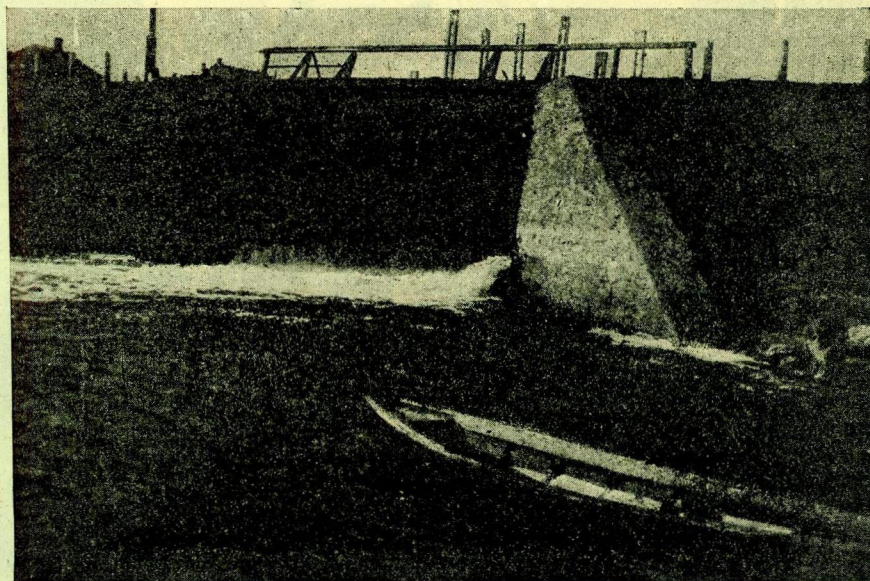
Здається панами їх зваць,—

пригадується білоруська марсельєза..

Мимоволі очі підводяться до арки.

„Аршанські автобус“

Орша. Річка Аршаниця—місце, де вона впадає у Дніпро

Її написи стають значними і великими, їх розумієш тут глибше...

Сідаємо на авто-дрезину. Спішимо в Менск.

Там об'єднаний літературний вечір-протест проти суду над „Білоруською громадою“, що саме в цей час підходив до свого кінця по той бік кордону.

В найбільшому кіно „Культура“ зібрались тисячі, щоб послати цей протест за кордон, так недалекоий...

І коли після літературної частини перед нами на кіно-фільмі „Кастусь Каліновський“ (до речі, зробленої Гардінім невдало) промайнула постать революціонера, повішеного Муравйовим 1864 р.—пригадалось:

Адвеку мы спалі—і нас
разбудзілі

Мы знаєм, што трэба
рабіць.

Від'їзд.

Увечері були у Якуба Коласа...

Будинок народного поета над Свіслаччю—над Свіслаччю задумливо похилились верби і дивляться з замкової гори старі вежі...

Останні недоговорені розмови—почуваємо, як шкода покидати цю привіт-турами встановлено. Ранком—нас провозають наші білоруські товариші—привітно провозає Менск, зацвітаючи білими своїми садами...

За 7 днів ми Білорусь лише трохи знали.

Чи можна її взнати за тиждень що в ній побули? Ні, ми її не знали... Роскрилась лише трохи завіса, клаптики гарячого будівничого творчого життя своєї сестри-сусідки ми вбачили, глянула Білорусь на нас своїми сталевосиніми очима, сірими „війсками“ своїми, привітала нас шумом борів, здивувала могутністю будівництва—але хіба ж це значить, що ми знаємо Білорусь?..

Але ми її полюбимо.

А. Панів

Авторів конкурсних оповідань „Вороги“, „Жовтнева Пригода“ і „Без“ просимо про згоду видрукувати їхні прізвища та подати свої адреси для надіслання гонорару (докладніше про наслідки конкурсу—дивись попередній номер)

РЕДАКЦІЯ

ПРОДУКТ І ЖЕРТВА ОТОЧЕННЯ

НЕ ТАК ДАВНО був популярний вираз „fin de siècle“, „кінець століття“, що визначав все загострене, затончене, вишукане і... занепадницьке у явищах інтелектуального життя Європи. „Кінець століття“ календарного відбувся 30 років тому. Нове століття не принесло „бальзаму життя“, не влило в пересичену, дегенеративну психіку культурного європейця нової енергії, нових сил. Процес розкладу, неминучий у капіталістичних умовах, прискорений світовою війною, триває й досі. Європа переживає справжній „кінець століття“, кінець капіталістичної доби.

Коли переглядаєш численні європейські журнали, одразу кидається в очі протиріччя, символічне для всього капіталістичного ладу: прекрасний папер, найдосконаліша техніка друку, чудесно зроблені фотографії й малюнки і... неймовірна, до анекдоту, до враження іноді навмисного, безглузлого, порожнеча і, просто, глупота змісту.

Більшість журналів розраховано, звичайно, на буржуазного і дрібно-буржуазного споживача. Вони є репрезентанти його інтересів, його світогляду. Вони дають прекрасне уявлення всієї інтелектуальної атмосфери, що панує в керуючих класах сучасної Європи.

Подивімось на цю атмосферу. Переглянемо кілька журналів,—багато непотрібно, бо мового, крім хроніки дня, не побачите: атмосфера буде та сама і так...

...Італія. Знаменита „ясновидиця“, що обслуговує самого „дуче“ Мусоліні... Франція. Новоявлена „святая“, що їй сама божа матір категорично пообіцяла творити чудеса, як тільки „святій“ цього захочеться. Слухняна божа мати.—До „святих“ вже з'являються тисячі народу... Англія. Теж „святая“, що має цілу контору для обслуговування своїх святих справ... Крім того,—пери, пери і пери—в перуках і без них, в циліндрах і без циліндрів, з кінями, з собаками, з курками, леді з малпами, малпи з ледями... Америка. „Асоціація імени Рудольфо Валентіно“. „Руді“ давно помер, а за життям крім бути перукарською моделлю, ледве чи був, по совісті кажучи, до чогось здатний. Але „асоціація“ весь час підтримує зв'язок з ним засобами спиритичними, слідує за його життя у раю (ясна річ, що не в пеклі), одержує інформацію про всі райські новини і публікує їх у пресі,—словом живе й працює...

Годі!—Свіжий, невідготований радянській людині небезпечно читати європейські, особливо англійські журнали. Навіть володіючи звичкою, іноді протираєш очі і обмацуєш себе,—чи не приверзалося оце все з похмілля... Адже ж папер і друкарська техніка свідчать, що журнал роблять освічені цивілізовані люди!.. Велетенські досягнення техніки, всесвітня висо-

ченної досконало-сти велетенська машина фінансового й промислового капіталу буйний розквіт зовнішньої „цивілізації“ і—старі-чий моразм інтелекту, рівень дитини 10-ти років у типового дослого американця психологічні вивирти, або прості паралітичний розклад рафінованого американця, що прямує до патологічного стану „другого дитинства“.

„Запущений“ капіталізм не менш шкідливий ніж запущені пранці: кінець однаковий—параліч мозку, повний розклад творчого, будівельного інтелекту.

Художники їх загострено сприйняттям оточення завжди догравали розумного барометра що до стану даного суспільства. „Барометр“ цей буває брехливий але наявність якогось художника справжнього таланту та художньої щирості є завжди запорукою певності його „показань“.

Чарлз Сміт, що дві з його картин, виставлених цього року в Королівській академії в Лондоні, наводимо,—безсумнісно талановитий і безсумнівно щирий художник. Наведені тут тільки

Чарлз Сімс

„Я тут“

ри—останні. Чарлз Сміт заподіяв собі смерть власноруч. Цей факт знаменний не цим тільки, що свідчить про певний знесилення, про тупік, куди завело художника життя, але й тим, що по змісту обидві картини... „оптимістичні“... Власно не по змісту, а по назвах, що їх дав сам автор.

В обох картинах художник робив останню, відчайну спробу себе самого примусити повірити, що вихід з становища є і цей вихід десь не на землі, десь у „потойбічному“... Дійсно, що його оточувала, дійсність, що оточує відомого художника члена королівської академії, суспільство серві і ледів в циліндрах і без них, з малпами і без малп, спирітичне й безпосереднє відношення з божими матерями і Рудольфом Валентіно, радіолізований „бізнес“ по експлуатації евангелізму,—дійсність часної культурної Європи не могла йому вказати іншого вихо-

А жити в такій дійсності живий людині не можна. І Сімс убив себе.

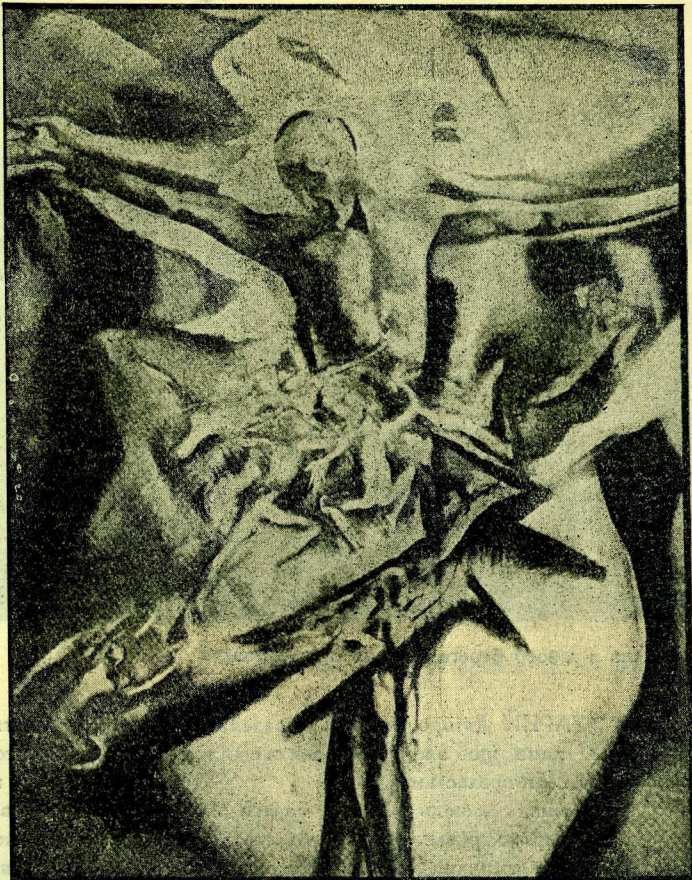
Картини „оптимістичні“... Одна називається: „Я тут“. —Виснажена, майже безкровна й безплотна людська істота, гола й беззахисна, в останньому болізному пориві лине до якогось велетенського туманного обличчя. Притулку й захисту на землі немає. Людина шукає його „по той бік“ і знаходить—якесь неясне, але благісне обличчя...

Картина має високі чисто-мистецькі якості. Загострена виразність малюнка, своєрідна композиція, що одночасно має ознаки напівбожевільних творів „містичного“ Ель-Греко, „музичних“ акварелів Чурляніса і... сучасного плакату,—все це просякнuto якоюсь майже істеричною в своїй заголеності щирістю емоцій, вкраєних у свій твір автором. Різкі, гострі удари пензля дають просто реальне уявлення доконечного напруження змученої психіки...

Друга картина має довгу назву: „Буйні сили, що ти їх впорядковуєш“... „Ти“—це Христос. „Буйні сили“ на картині ще не впорядковані і цілою зграєю, як тайвороння, круяться й б'ються навколо хреста. Це—людські пристрасті, людські емоції, бо тільки в емоціональній царині людської істоти можна уявити собі таку навіженість, таке несамолюбне божевілля, що ним просякнуті всі постаті „буйних сил“.

Ці сили, за назвою, Христос собі підкоряє... Але ж художник малює Христа, розп'ятого на хресті, цілком знесиленого. Хіба він господар цій боротьбі?—Картина, всупереч назві, голосно каже „ні“.

Придивіться ще до обличчя Христа. Це—не солодкий христосик з ікони великосвітського майстра, або з колишньої лаврської літографії. Це не страшний ультра-реалістичний закривавлений Христос середньовіччя (Сімс зняв навіть тернового вінця), це і не „еретичний“ Христос руського реаліста Н. Ге—не жива, змучена людина.—У Христа Чарльза Сімса обличчя... Мефістофеля!.. Обличчя розумного диявола, що перетворився

Чарльз Сімс

„Буйні сили, що ти їх впорядковуєш“

на людину і, вмираючи, дивиться на буйні людські пристрасті, які він мусив підкорити собі, з болізню, але спокійною іронією...

Коли повернемося тепер до першої картини і уважно розглянемо постать людини, ми й тут помітимо більш тонке, але теж цілком очевидне протиріччя між назвою й змістом. Людина, не зважаючи на всю динамічність пози, нерухома. Художник взяв той момент, коли рух раптом зупинився. Постать завмерла. Людина напунулась у своєму пориві на якусь майже невидиму, напівпрозору, але непереможну стіну...

Суть сбох картин однакова. „Потойбічні“ сили, що їм художник своїми назвами диктував свою волю до власного порятунку, не послуухались художника ні в його творчості, ні в його житті...

Відсутність лицемірства, щирість почуттів, нездатність задовольнитися лише з матеріальних благ, що їх дає положення члена „привілейованої класи“,—це якості, що в оточенні цих клас нежиттєздатні. Нежиттєздатні й члени цих клас, що такими рисами характеру відзначаються.

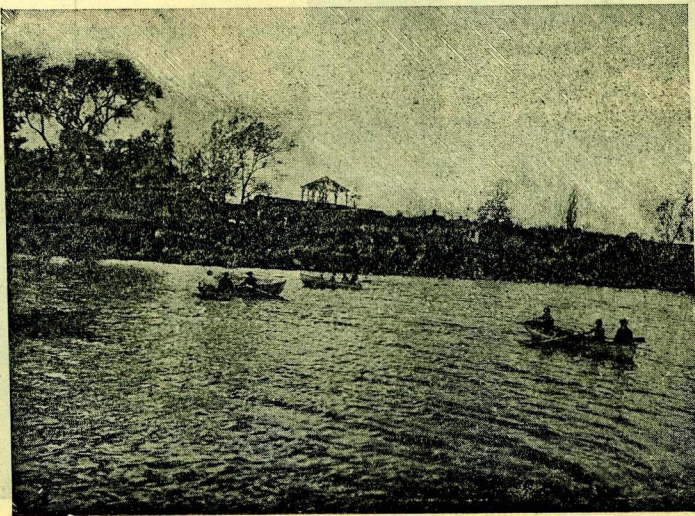
Сімс збанкрутував і обрав правильний і неминучий у його положенні вихід. Банкротство це характерне. Сімс—талантовитий і щирий художник—чесний „барометр“ свого оточення.

Правда, прогресивні паралітики капіталістичного ладу саможубством не скінчать. Свого банкрутства вони не розуміють. Вони помруть „природною смертю“, нічого сенько не зрозумівши в трагедії Чарльза Сімса, як і в тисячах інших подібних трагедій... Вам здається, що трудно не зрозуміти?—Почитайте англійських критиків Сімса: „...ці містичні враження порівнюють з творами Блека... Чудний езоцізм картин, що написані перед трагічною смертю автора, був цікавою рисою цьогорічної виставки в королівській академії...“—Далі не краще...

Знаменна трагедія виняткового по щирості представника пануючої класи відзначена фахівцями-критиками цієї класи, як „цікава риса цьогорічної виставки...“

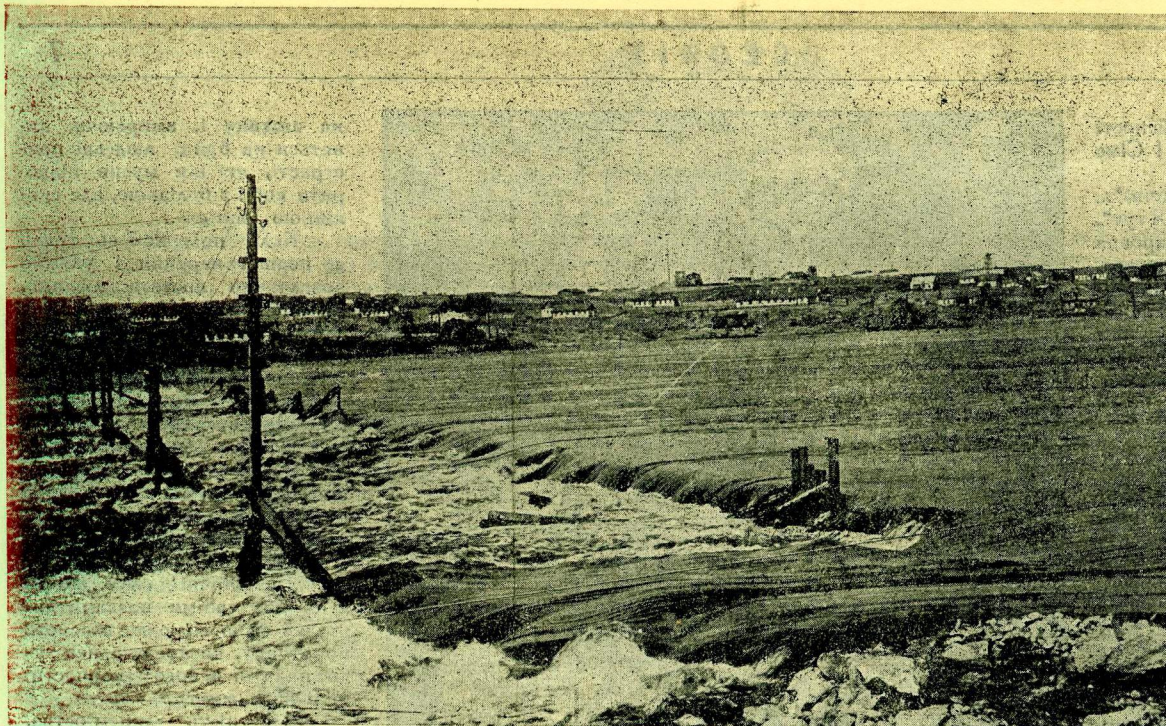
Риса дійсно дуже цікава...

Леонід Скрипник

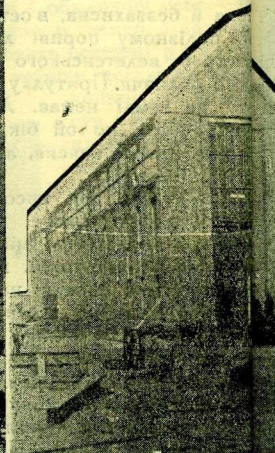

На відпочинку в Карачівці. Розваги на воді й на вільному повітрі

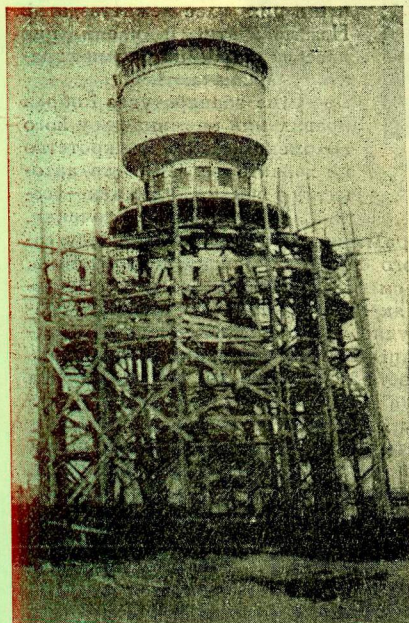
ЦЕНТРАЛЬНА
УЧЕБНО-МЕТОДИЧНА

Перемичка з лівого берега Дніпра підчас повіди

Кічка

СТАРИЙ Дніпро на зиму зібрався з силами, щоб знову розсправити свої плечі біля Дніпрестану.

Весняна повідь підняла береги його, вода широко розлилася і геть затопила обидві перемички. Дніпро наче б випростався з їхніх обійм і знову відвоював свій старий шлях.

Але ця перемога—тимчасова. Повідь біля Кічкасу досягла максимуму 15 травня. З цього часу води ставало менше. На вільному здавалося річищі став виділятися невеликий перепад.

Минуло ще де-кілька днів і на місці перемичок утворився новий справжній поріг. Але він був недовговічний. Шум падіння його підупадав, а згодом почав зникати і сам поріг. З води показалися перемички. Дніпро примушений був звернути в ту

третину річища, що залишилася вільною від перемички. На березі ж,

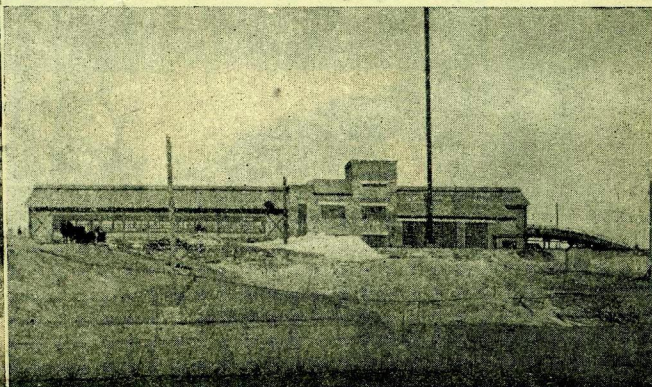
на будівництві увесь час провадилася інтенсивна підготовка до будівництва греблі. Щоб узятися до греблі, треба посамперед випомпувати воду з перемичок. Для цього ще підчас поводи на обидва боки перемичок було заведено понтони, і на них встановлено помпи.

Роботу помпової станції цілком механізовано. Тому то до часу відкачування води пристосовано повне закінчення теплової електричної станції. 3000 кіловат енергії нова станція дала вже на початкові травня. До початку робіт на воді станція буде готова цілком. Воду з перемичок випомпуватиметься з таким розрахунком, щоб у липні приступити до розроблення котлована (дна) для греблі. В серпні й у вересні буде закінчено всі підготовчі роботи і в жовтні почнеться бетонування греблі. Взимку, коли в греблі буде закінчено донні відтулини, перемичкою буде закрито й решту річища Дніпра.

Будування греблі—основна робота в цьому році. Але поруч неї провадитимуться й інші роботи. Підготовлятиметься котло-

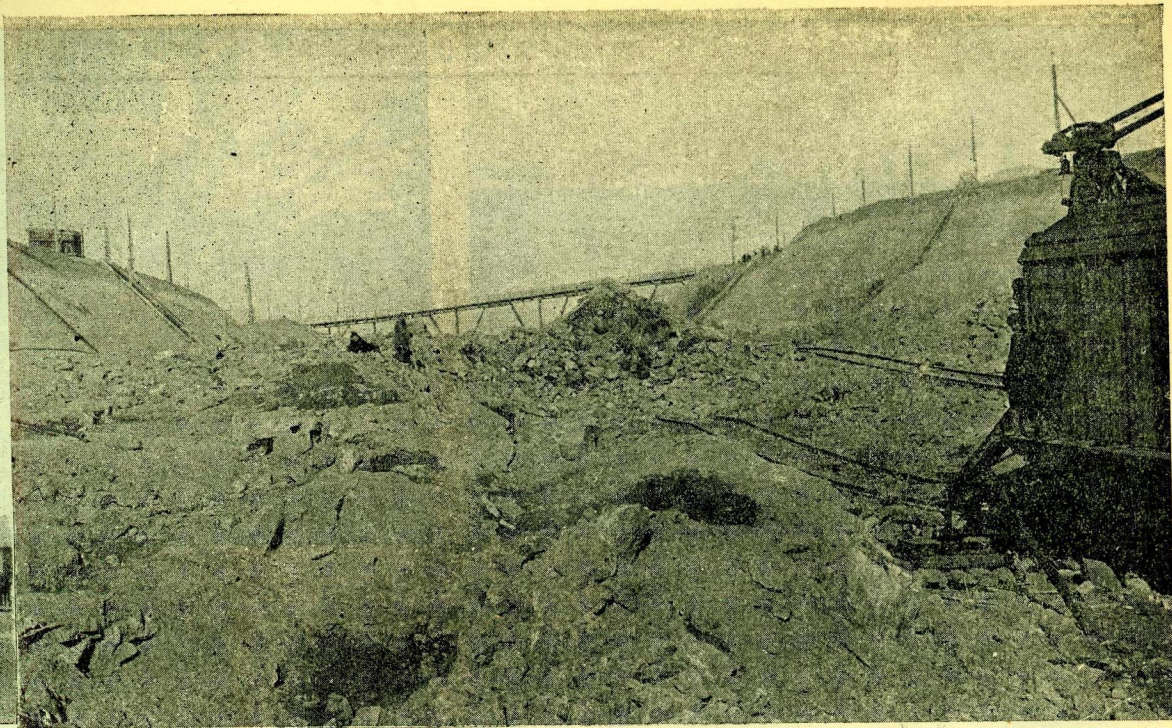

Частина колонії Кічкас, що буде залита водою

Лісопильний завод

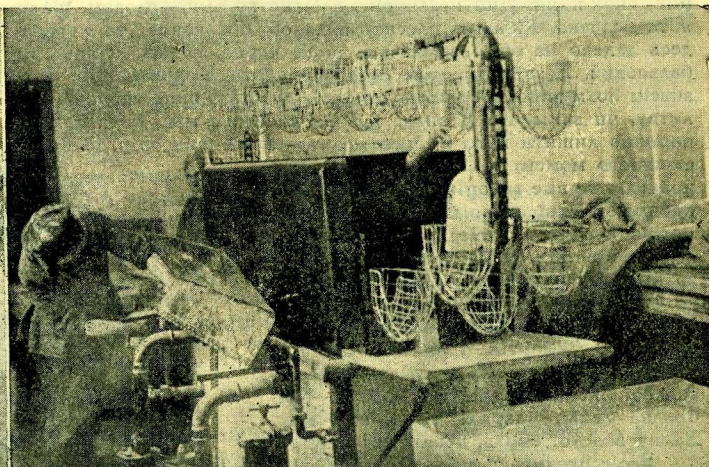
ДСТАНУ

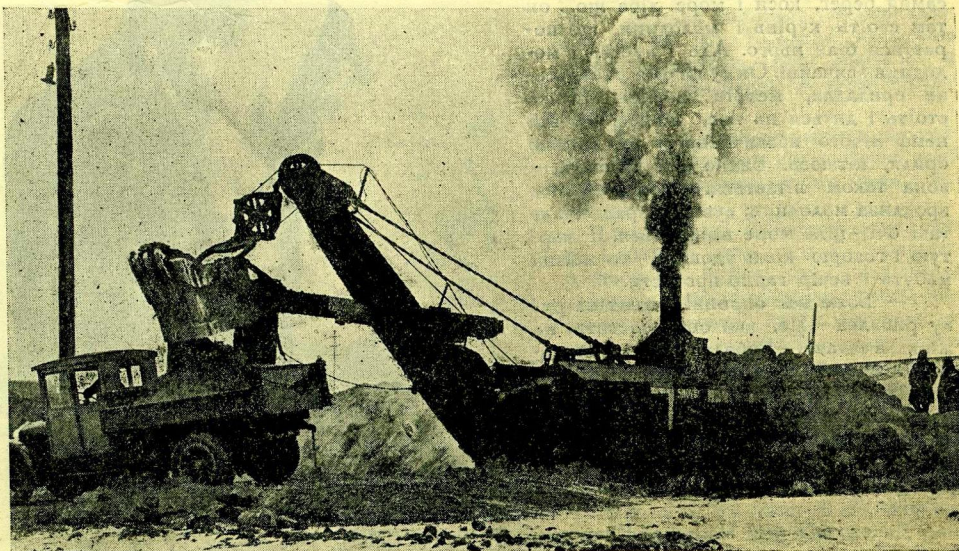
Кічкас. Земляні роботи на шлюзовому каналі

Кічкас. Фабрика-їдальня на 10.000 чол. Устаткування котлів

Американська електрична машина, що мив посуд

Екскаватор у роботі. Вантаження землі й каміння на авто

матеріал. Вже не раз одзначалося, що будівництва голий степ та скелясті береги ся в справжнє місто. На обох берегах бітничі селища, працюють великі мехатрична станція, завод пливкою повітря, ароплавна пристань і т. д. Тягнеться сюди своїм будівництвом і м. Запоріжжя, що озростає, а з закінченням Дніпрельстану промислове місто.

ти, щоб будівництво на самому Дніпрельжжі провадилося з обліком перспективи ста навколо Дніпрельстану. Мабуть уже доведеться розпочинати будування нових іпрельстану. Разом з цим ширитиметься во. Нема гарантії, що воно провадити-треб майбутнього міста.

Дніпрельстану — буде нове місто, — треба будувати по завдалегідь складекованому планові.

треба скласти зараз негайно, бо заселене правляти.

В. Л.

ЦЕНТРАЛЬНА
НАУКОВО-УЧБОВА
БІОТЕКА

Карачівка. Водна станція

Шлях до річки

ЧОРТОВА КОСА

Оповідання І. Сенченка
(Із книги: Моря і узбережжя)

ЧОВЕН летів під чаймою, як годуб. Небо ясне і хвилі спокійні. Ніде ні хмариночки, але власник човна де далі ставав похмуріший, зосереджений. Ліворуч море, праворуч берег піщаний, спокійний. Дно неглибоке, зрізане косами,—словом цілковита безпека. Хіба що плесне хвиля об бік човна та спереду десь далеко на обрії замаєчить щось чорне, певно курінь рибальський. Я запитую—але рибалка вперто мовчить. Він став зовсім похмурий, поправляє мотуз із чайми і щось шепоче: молитву, чи заклання. Я знав, що це водиться між рибалками і вирішив лишити його з його молитвою чи чим там до більш слушного моменту. Краще подивитись навколо, бо вже вечорів—море й береги набирають тієї своєрідної гарноти, що можна побачити лише на Чорному морі і саме тут, у цьому безлюдному, закинутому закутку. Блакитні хвилі з золотими іскрами стрибають на пісок, а він горить і палає під косим промінцем безліччю діамантів. І раптом усе це: і хвилі і берег тонуть у пожежі, у фоверверкові найдивовижніших фарб.—Це більша хвиля ударила в камінь і все. Знову золото, емаль, діаманти і спокій.

Беріг входить у море гострою ко-сою. Це хвилина, дві і човен, майже черкаючись об дно, летить далі. Рибалка непомітно хреститься—я це бачу. Але в чому річ? Той самий краєвид, той самий берег, коси і море хіба що... он там стоїть курінь і молодиця, що поравється біля нього. Але і курінь і молодиця звичайні. Он сушиться рибальське приладдя, жевріє вогник. Жінка стоїть і диться на нас, пізнає, і в ній нема нічого незвичайного. Я знімаю бриля, вітаюся. Видно рух головою,—вона також вітається. Гарна, навіть вродлива молодиця; сувора, правда, але такі очі—ціле море вміщається. Я жартую і говорю: коли удовиця—то можна мабуть і вечір гарно провести.

— Боже вас борони!—хапає за руку рибалка.—Це, хай бог простить, не жінка, а сатана.—Рибалка знов хреститься і боязко оглядається назад.—Скільки вона людей загубила винних і невинних, спаси господи її грішну душу.

Мене рішуче зацікавлюють ці слова. Почути про українську Тамару моря—це, пробачте, не тама вже звичайна річ.

Далеко від цієї Чортової Коси вже майже біля свого куріня рибалка оповів мені таке. Жив собі на березі хлопець рибалка. І полюбивсь він з цією жін-

кою. Звуть її Марта. І молодою та й тепер вона була дуже вродлива, та тільки убога, а до того, кажуть, ще й байстра. Ну й полюбилась собі, а потім побрались. Живуть вбога та дружно, як кажуть: серце в серце, душа в душу. Чи куди йому йти, чи човном їхати, то він завжди до неї: Марто, а Марто, я, серце, поїду туди он і туди.—То їдь собі. Попрощайся вона ласково, ще й до човна проведе:—На барися ж, Тодосю.—А ні!—Ну, їдь собі з богом.

Та сказано люде, як люде,—чи зазидьки, чи бог його знає. Бачите, у нас люде такі; або з кулаком, або з лихим словом.

А як полюбовно де хто хліб свій жує, аж цапки стають. Все, що вгодно, душу свою чорному віддають, аби тільки розсварити.

Та добре, коли б розсварили тільки, а то дві душі молоді загубили і бо-жу кару собі на голову дістали.

— Як це сталося, питаєте? А от як. Знаєте, живемо ми тут бідно, рибалкуємо: пісок кругом та вода, ра-ди би за що інше взятись, та рук нідо-чого прикласти. От і рибалкуємо собі тиждень, два, три в морі пропадаємо, а далі й баста. Надоїло, погулять хочеться. А село з шинком далеченько від нас. От і посилаємо хто молодший по горілку. Припала черга й на Тодо-ся.—Панай, кажемо, хлопче, а він:—то піду жінці скажу.—Ну, дивись ти, маленький який, „мами спитається“—дратуємо тоб-то.—Та в тебе вже слава богу вуси й борода росте.

Ну, знаєте, слово по слову, геть чисто засміяли чоловіка. А він не здаєть-ся.—Ні, каже, смійтесь тут скільки хо-чете, а я піду скажу. Тільки знався, а ось і вона прийшла, ніби душею чула.—Ага,—каже Тодось,—це добре, що ти прийшла. А я тільки до тебе збирався. Так і так, каже, серце (так він її за-вжи звав)!.. Посилав мене громада по горілку, то я оце поїду.

А вона дивиться на небо:—Ні, каже—людечки добрі, бачите хмара із моря встає, сблиште. Хай розгодиниться.

Ну, тут ми купую: де там та хмара ніякої хмари. А тобі сором хлопче, жінки під спідницею ходити!—до Тодо-ся звертаємось.

Дивиться він на неї, очима питає. А вона стоїть, тремтить уся і сльози на очах. Ой, гріх, каже, гріх, люде на себе береде. Благаю тебе, не їдь Тодосю. А рибалки за своє: хто на смі-піднімає: хто лайкою. Не так тіє

Погруддя тов. Блакитного. Робота скульптора М. Новосельського, куплена для Будинку літератури Фото Орловича

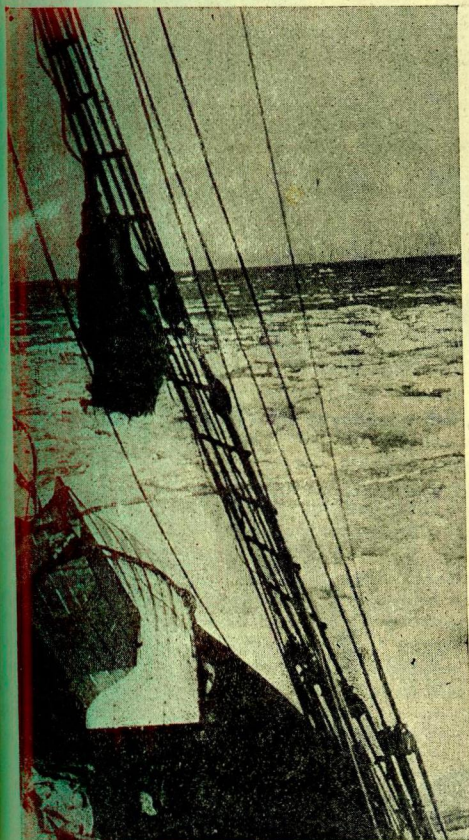
й горілки хочеться, як щастя людське поперек горла стало. Словом, счинили таке, що тепер сором і страх згадати.

Бачимо, бере вона мовчки за руки чоловіка, веде до човна і сідають укупі. Стулила брови, тільки очима блищить.

Поїхали. А тут бачимо лихо. Шторм на морі, хвилі горами сунуть і хмари по воді стелються. — Добре, думаємо, коли „провалля“ (каке місце у нас тут є) пройшли уже і до Чагиря добралися, а ні

РЯТУВАННЯ ЕКСПЕДИЦІЇ „ІТАЛІЯ“

Фото „Ратау“

Палуба „Персея“

— каюк людям. Аж тіло терпне від цієї думки. Стоїмо і що робити не знаємо. Навздогін пливати, так хвиля така валом іде і чорно кругом, що нікого й нічого не видно.

Пропали люди. Пожурились, погугорили і пішли хто куди. Що вже у кого на душі було, не знаю. Знаю, що не спав я цілу ніч і все мені увиждалась та безщасна пара.

Минає день. Не видно Марти, не видно й Тодося. Минає другий, не видно обох і не чути. Аж на третій бачимо пісками, берегами тоб-то, іде одна, сама, удовою, ледве ноги тягне. Сліпа від сліз — всі очі виплакала.

Підібрали, привели до хати. Мовчимо, вже нічого й не питаємо. І вона мовчить. Упала на припічок, голову в подушку. Постояли, потоптались і пішли похнюпивши

голови, як побиті пси. І знову: минає день, минає другий,

не видно Марти. Цілий тиждень не виходила з хати. Діти підглядали казали — лежить головою в подушці. Просиділамо молодичу: — погіб не людина, одваляйте як небудь.

Ті до неї підводять, благають. Ні слова. Аж на третій день, мабуть, надійшло слухати, сказала: — Нема його і мене не буде...

Рибалка задумався, плеснула риба. Вечір уже зовсім спустився на морі.

— А скажіть, де ж її чоловік дівся, потонув чи що. І чому вона сама берегом ішла? — звернувся я до рибалки. — Він потонув, а вона врятувалась? Так чи що?

— Хто їх знає. Переказували люди, що бачили їх тоді під Чагирем. Бачите, така доля випала — чи подастило, чи сильніша була, тільки як підібрали їх, то він був уже неживий у неї на руках. Виходить не він її, а вона його рятувала. Беріг там мілкий, ледве по шию стає. Отож добились вони удвох, та не вистачило, видно, у Тодося сили. Став тонути чоловік, а тут ще буря та хвилі, ну й пішов на дно. Ухопила вона його та видно і сама притомилась — що підніме, та й випустить, підніме знов, знов випустить. А вже як побачила людей, то чи надія була, чи ума з радости тронулась, та тільки так ухопила його міцно за поперек, що ледві їй руки розняли. Ну, качали, качали та пізно. Так і помер чоловік.

Фото „Ратау“

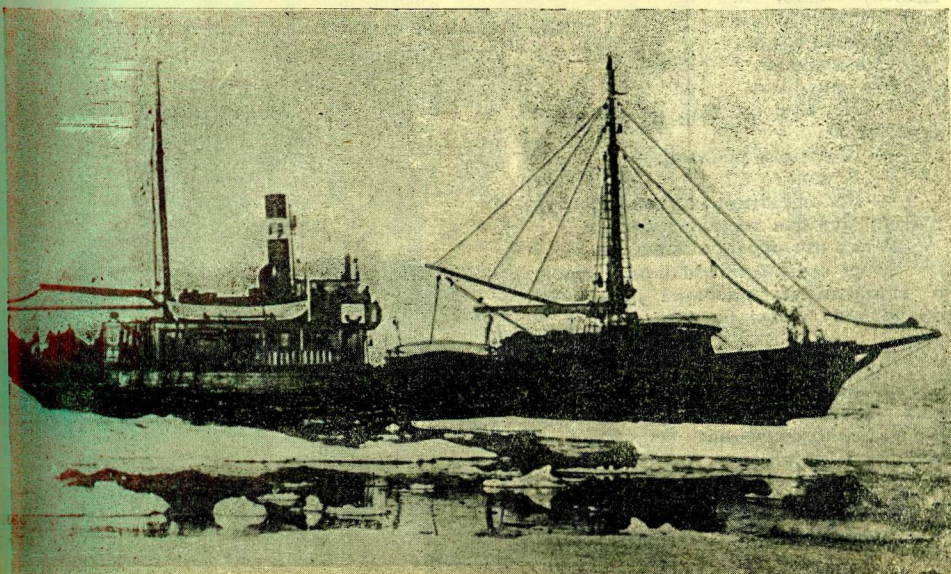
Отож лежала вона більше тижня. А потім устала вранці, пішла на беріг. Думали топитися і човен наготовили, аж ні. Умилася, витерлась чистим рушником, ідучи назад ще й пісні ніби, заспівала. А може людям почулося.

Ну, там пройшло місяць, другий, все ніби забуватися стало. Вдова то й удова. Рік пережде, а там може і заміж вийде.

Аж де та! Дивимось, а молодича і року не хоче ждати. Причепується і в будень, як у неділю, де хлопця чи мужика побаче самого, підморгує і тихенько наніч закликає: ох, каже, у вдови на церинах м'яко спати!

— Може з горя ума тронулась, думають люди, а молодича проте гарна, чом не побавитись.

Та це все вже згодом виявилось. А тоді все тихо робилося. Скаже кому, той прийде нищечком, щоб ніхто не бачив і не знав. А на ринок: — де Петро, чи там Степан? Немає хлопця. Куди пішов, де вівся? — А хто його знав. У нас тут не село, а куріні, один від одного за версту

„Персей“ серед криги, біля о. „Над“

фото „Раман“

й більше, то хто там устежить! Так, чоловіче добрий, і мені довелося побувати у неї. Я хостяк, сказати, нежонатий зроду. Ну й позадри. Чому ж мовляв ні!

Пішов. У курені чисто, прибрано. Господиня привітна, усміхається, запрошує сидати. Сіли, посиділи. Я на такий випадок пів пляшки приніс. Випили, закусили, погасили світло. Аж вона й каже: Парко тут, ідемо на двір. Виходимо. Вона, пробачте на слові, гола голісенька. Місяць на дворі,—уса стоїть біла, як русалка яка.

— Ех,—каже,—гарно тепер покупатися.—Вода холоднувата відповідаю.—Ну, що там вода, милий; спробуймо! А сама пригортає до себе і так благає, що не то що в море поліз, а з гручі головою униз пірнув би.—Ідемо, милий, ах же як гарно! Іду в воду, а вона далі:—Бачиш, он каже, коса на місяці світиться, пливім туди, там так гарно побути часок!

І от пливемо. Вона йде як риба, то пірне то ляже на воду і кличе і гукає:—ну, ж ближче ну, ж ближче; як упіймаєш, буду твоя! А сама все далі й далі. Підпустить, приголубить рукою, уся ласкава така і очі аж у саму душу світять.

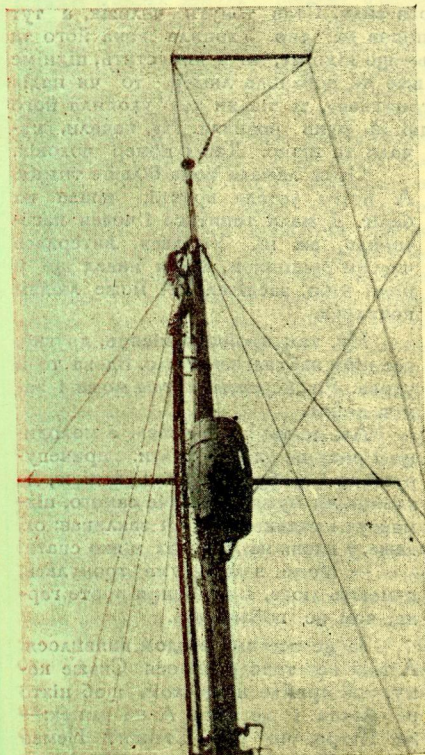
І так пливемо ми годину і другу. Вода холодна, ледве вже берег мріє і чую я, що немає сили вже далі гнатися.—Марто,—кричу,—холодна вода, пливім до берега. Гукаю і чую, як мети починає руки зводити.—Ну, хороший, мій милий, це ж тільки годинка, а перед нами ціла ніч. Хіба ж я не гарна, дивися. Підпливає, лягає на воді уся біла, бо місяць на дворі і гарна як смерть.

Кинувсь я до неї впіймати.—Ой, ні, хіба ж можна так. Тут же холодно, втонемо. Пливімо на косу, ось вже недалеко! А коса, як і година тому лише на місяці здалеку поблискує.

Я ганявся за нею, я ловив її. Думаю, ось піймати тільки і на дно, бо ніякої сили вже не вистачить допливти чи до того чи до іншого берега. А вона як риба, то пірне, то на хвилі ляже.

І ще якийсь час проплавав і далі гукаю: більше не сила.—Не сила?—каже. Що ж ти не береш мене? Ось я вся вся твоя,—і пливе близько до мене. Та хвиля вже налетіла мені на голову, чи я сам сили позбувся, а тільки зміст відповіді булькнув і тихо пішов на дно. Біля нашого берега нема глибких місць.

„Рус-фото“

Радио-антена на льодоломі „Малигін“

Сажень, два — і все.

Торкнувся я дна, ударився ногами, кричу, рятуйте, тону! А кругом уже порожньо, тихо, тільки місяць та здалеку видно, як поблискують коси [у Марти на голові.

Ось як було.

Ми закурили.

— Ну, а що ж далі. Ви випливали сами чи як.

— Підібрали рибалки.

— А вона?

— Вона? Чотирьох утопила, я був п'ятий. Ось яка то молодиця.

Літня ніч прозора й висока.

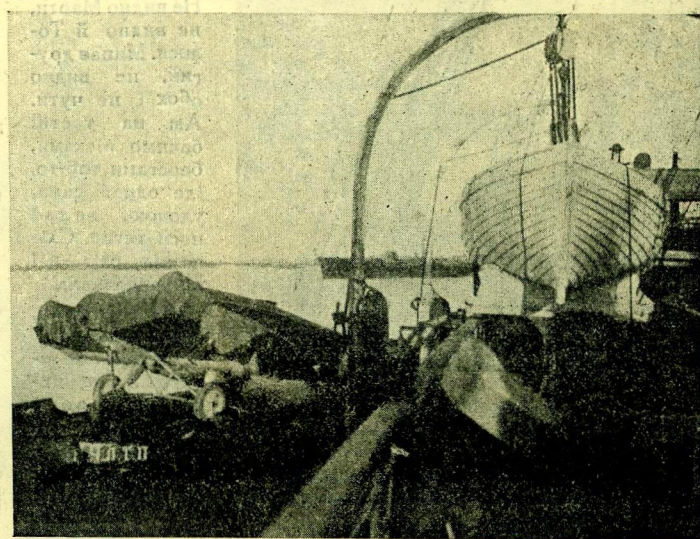
Вгорі безконечні мільярди зірок, а внизу море і одвічний його шум об піщані низькі береги.

Спать не хотілося. Я вийшов і глянув убік Чортової Коси. Вона сріблилася на місяці і мені здалося, що біля курія стоїть та сама жінка і мовчазно дивиться в море.

Пілот Мадалена (перший ряд, 3-й праворуч) на гідроплані „Савойя“

фото „Раман“

Грузять гідроплан на льодоломі „Леонід Красін“

І. Сенченко || радист тов. Добровольський, що їде на льодоломі „Красін“

КРАЇНА РЕВОЛЮЦІЙ

Нарис Вал. Бороджіна

ГЛЯНЬТЕ НА МАПУ Північної Америки: всім своїм масивом сперлися Сполучені Штати на трикутник Мексиканської республіки. Але цей трикутник своїм на своєму верху, до гори основою — так звана нестала рівновага.

Холодна, мертва мапа яскраво відбиває події справжнього життя, так би мовити в графічний спосіб подає нам картину політичного життя двох держав, що одна з них іде на чолі капіталістичного розвитку й хоче обернути на колонію другу.

Імперіялізм Сполучених Штатів дався наявно знати в Європі лише після всесвітнього боїща, проте північна й центральна Америка познайомилися з ним вже куди раніш. Особливу любов нью-йоркської біржі відчула й відчуває Мексика, нафтоносні землі якої є чудовим місцем для вкладання капіталу і дають великі дивіденди.

Мексика — одна з старовинніших держав Америки й тому зазнала на своєму віку чимало всяких хижаків: спочатку її грабували еспанські шляхтичі й католицькі попи, потім „демократичні“ янки, а на-решті почали продавати імперіялістам власні політичні діячі.

За наших часів Мексика справляє дивне враження — вона має найреволюційнішу конституцію, поруч з якою уживається військово-поліційна диктатура, там діють закони з охорони робітничої класи й спостерігається надзвичайні злидні робітництва, на папері селянству повернуто всі пограбовані в його поміщикам землі, а насправді дев'ять десятих землі ще й досі у руках великих земельних магнатів. За сто років „незалежного“ існування Мексика бачила диктаторів, президентів, і навіть, імператора, зазнала кілька інтервенцій і досі не позбавилася селянських повстань.

Тепер „Мексиканські Сполучені Штати“ зі своїми 15 мільонами населення, стоять на нижчих ступнях культурного розвитку — 63% населення країни неписьменні, а півтисячоліття тому, перш як розбішазькі банди еспанського конкістадора ¹⁾ Фернандо Кортеса з'явилися на плодючих берегах Мексиканської затоки, на цій території жили народи — майя й ацтеки, що досягли ви-

1) Завойовника

Індіям-тубільцям і тепер почасти доводиться працювати за в'ючаків

сокого культурного рівня. З приходом еспанців почалося варварське винищення індіців, в них відбирали землю, примушували працювати мало не за рабів. Так колонізувалося „Нову Еспанію“. На чолі завойовників стояли еспанські шляхтичі й духовенство, вони й поділили між собою награвану в тубільців землю. Особливо визначалися своєю немилосердістю „святі отці“, що не жалкували індіської крові для ради „слави Христової“.

Триста років (1520—1820) існування „Нової Еспанії“ мали наслідком загрозливе озлиднення тубільного населення й потворне збагачення церкви, в руках якої зібралася найбільша частина землі й велетенські скарби. До того ж треба додати, що церква мала величезний вплив на всі мирські справи — церковники увіходили до всіх рад при губернаторах, вони мали право цензури друку, в їх руках були школи.

У повному ладі з церквою жила земельна аристократія й військова стаття. Перші за період колонізації також позабигали в індіців землю, а другі знали, що безтурботне воєнне життя безумовно зв'язане з наявністю великих землеволодільців, з режимом феодального життя.

І коли в 1821 році було проголошено незалежність Нової Еспанії, що прийняла назву „Мек-

Будинок у Мексикі, де міститься центральний комітет мексиканської комуністичної партії й редакція комуністичного журналу „El Machete“

Символ мексиканських борців за комунізм—селянський бриль, серп і молот

сика" від цього виграли тільки пани становища—поміщики, церковники, воєнні, що позбавилися монополій еспанської корони, скасування інквізиції, ліберальної конституції 1812 року.

Всі обіцянки повернути землю народам, що їх дала революційним повстанням нова влада, виконано не було. Це була перша обмана й на протязі дальших сто років вона повторювалася багато разів.

Починаючи з перших років незалежності Мексики туди простягнулися дотикальця американського капіталізму—протягом XIX сторіччя він міцно

Селянка-креолка з дитиною

угніздився в країні й захопив залізницю, гірничі підприємства плантації, розробку лісів, харчову промисловість, а головне—нафту, що останніми часами приваблює увагу капіталістів усього світу.

По всіх країнах 19-го сторіччя характеризується народженням великого торговельно-промислового капіталу. В Мексиці цього не було.

Брак власних капіталів і загальна національна вбогість, як наслідок оз-

лиднення більшості населення—селянства, мали наслідком відсутність власної великої буржуазії.

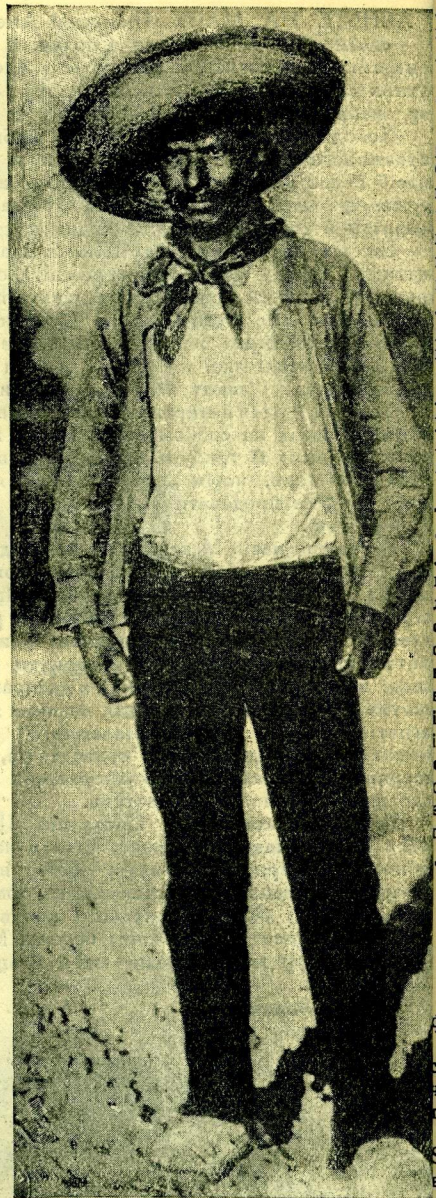
Протягом сторіччя там утворилася дрібна й середня буржуазія, значно поширилися кадри урядовців й інтелігенції, зросло робітництво, але весь великий капітал був

у руках американців, англійців та інших чужоземців. Отже по містах великої національної буржуазії не було й це своєрідно відбилосся всіх мексиканських революційних подіях.

Кожного разу, коли повстає селянство й робітництво, загрозувало перейти межі політичної революції, мексиканські ліберали висували на сцену страховище чужої земної буржуазії й переводили класову боротьбу в рельси національної, оборонної війни з спільним ворогом—американським або якимось іншим імперіалізмом. Так замилювати очі мексиканська буржуазія могла як раз завдяки своїй слабкості й від такої політики вона не відмовилася й до цього дня.

Культурна відсталість народу, відсутність гарних шляхів сполучення, допомагали ліберальним політикам боротися з селянськими повстаннями, що стали хронічним явищем. Буквально не встигне закінчитися одне, як починалося друге. Але згадані вище обставини, а також територіальна розкиданість осередків повстань, неув'язність ватажків між собою, а головне—відірваність селянського руху від робітництва заважали революціонерам рухати до досягнення бажаної мети й повернути собі землю.

Лише останніми роками мексиканське селянство стало на правильну путь і утворило національну селянську лігу, що мав відіграти величезну роль організатора селянства в боротьбі за землю. Ліга веде боротьбу за здійснення конституції 1917 р., що (в який вже раз!) обіцяла повернути землю селянам. На прапорі ліги стоя-

Тип селянина з мексиканського нагір'я

добре знайомі нам слова „За землею і волю“, а кількість її членів вже перебільшила півмільона. Рік у рік зміцнюється зв'язок ліги з робітництвом й це обіцяє їй великий успіх у роботі.

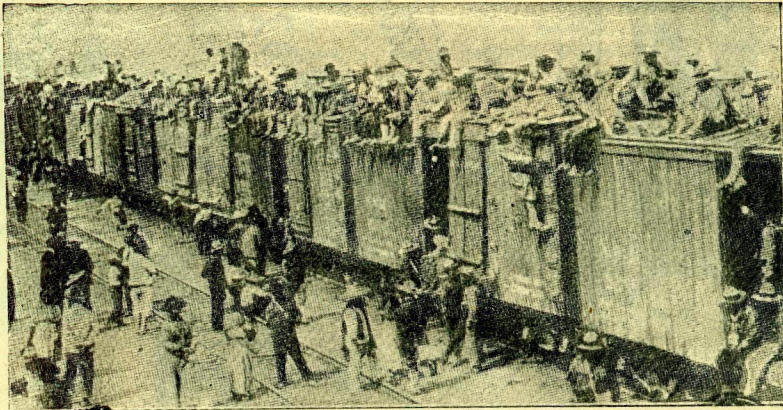
Ті хибя, що на них хорили селянські організації, можна було б віднести й до робітничих, з тою тільки різницею, що робітничу класу було роз'єднано страховищем чужоземного імперіалізму. Так, було організовано реформістську спілку, що мала боротися з чужоземним капіталом, що експлуатує країну, але не заперечувала „роботі національної мексиканської буржуазії на користь виробництва“. До останнього часу ця реформістська конфедерація не мала супротивників крім анархо-синдикалістів, що так поширені у країнах Латинської Америки, та різних „незалежних“ спілок.

Завдяки такому розтічу в рядах робітництва спілкова бюрократія і урядовці завжди мали спроби проводити свою політику, нацькувати одні спілки на другі. Лише з організацією в Мексиці комуністичної партії, що веде тверду класову лінію, держить курс на союз з селянством і пояснює робітникам, що істотної різниці між буржуазією своєю і чужоземною нема, перед реформістською конфедерацією повстав справжній супротивник. Конфедерація це добре знає й тому охоче прийняла на себе обов'язок боротьби з комуністами і звільнила від цього уряд. Комуністів усувають від праці, їх переслідують губернатори—члени реформістської партії, а

інколи бойові дружини реформістів простісінько убивають неприємного робітника компартії.

Не слід думати, що сучасний президент Мексики—генерал Кайес, захищає інтереси робітництва тому, що він член робітничої партії, і що він ворог релігійного дурману, коли бореться з попами. Кайес такий самий ліберальний буржуа, як і багато де-хто з його попередників, і захищає він не робітництво, а національну буржуазію. А його суворий похід проти католицького духовенства було викликано тим, що в руках „святих отців“ все ще було зосереджено надзвичайні багатства й великі землі, що католицькі попи були завжди союзниками чужоземних капіталістів. В цій боротьбі Кайес знайшов щирі підтримку робітників.

Але те, що президенту вдалося упоратися з попами, не доводить, що країні праві елементи переможено. Численні змови таємних прихильників чужоземного капіталу і одвертих контр-революціонерів свідчать, що мексиканські поміщики й капіталісти далеко ще не примирилися з сучасним державним ладом країни. Аграрна реформа, навіть на папері, штовхав їх в обійми американського капіталу—до речі без його участі не здійснюється у Мексиці майже жодне повстання. Але робітництво й селянство Мексики не тільки допомагає лібералам в боротьбі з контрреволюцією—воно є тою силою, що штовхав дрібно-буржуазних лідерів на боротьбу з чужоземним імперіалізмом.

Мексиканська регулярна армія „на колесах“

піталісти далеко ще не примирилися з сучасним державним ладом країни. Аграрна реформа, навіть на папері, штовхав їх в обійми американського капіталу—до речі без його участі не здійснюється у Мексиці майже жодне повстання. Але робітництво й селянство Мексики не тільки допомагає лібералам в боротьбі з контрреволюцією—воно є тою силою, що штовхав дрібно-буржуазних лідерів на боротьбу з чужоземним імперіалізмом.

„ЗБІРНА АВСТРІЇ“ В ХАРКОВІ

УРОЧИСТО зустріла співом Інтернаціоналу Харківська колона фізкультурників потяг, що ним приїхала збірна футбольна команда Австрії.

— „Раді бачити в столиці України закордонних друзів,“ що своїм відвідуванням здійснюють братерську єдність робітничих спортсменів Заходу „СРСР“,—сказав „представник“ ВРФК тов. Гудалюк.

— „Es lebe die Rote Sportinternationale!“—відповіли гості.

Це було 15-го червня.

А 17-го перевантаженими трамваями тисячі харківських громадян надяли поспішали до стадіону „Металіст“—на цтовперший матч за участю екс-„Збірної Австрії“ в Луцко-Харкові.

у на Понад 8 тис. глявородачів вкрили п'ятитизмомсячну трибуну, оточили к распортивне поле і буревідхливіми оваціями зустріли гостей.

арний Коли ж, після коротикантеньких прив тань тов. ічний Буденко передав капіпочитанові австрійської котакотманди Червоний прапор в'язавід металістів, грім оплеселянсків вітав австрійськихрам-футболістів.

земли Свисток суддів по-стаджикав команди. Роз-ансьмистилися на своїх місцях в червоній одежі австрійці,—в білому

ра св синім „Збірна металістів“ Харкова. бу : У першій половині гри, команди змагалися з рівним успіхом. а) обНе вважаючи, що австрійці перші одержали гола, все ж почув-стоявалася їхня технічна перевага.

Другий хавтайм довів, що в особі „Збірної Австрії“ металісти зустріли могутнього супротивника. Австрійці майже не відходили від воріт „металістів“ і забивши ще один гол залишили спортмайдан переможцями з рахунком 2:1.

19-го на майдані „Спартак“ відбувся другий матч „Збірна Австрії“—„Збірна Харкова“. Ця зустріч частково була для Харкова реваншем, що торік програв збірній Австрії 2:0.

[Фот. З. Тулеса]

Близько 10 тис. харківчан нетерпляче чекали на початок гри.

Цей матч пройшов над-вичайно цікаво. Австрійці намагалися було перейти у наступ, але при всьому бажанні їм це не вдавалося.

„Харківська збірна“ розигруючи прекрасні атаки примусила їх стати на оборону. Вони вперто захищали свої ворота, але все ж одержали в першому хавтаймі один гол.

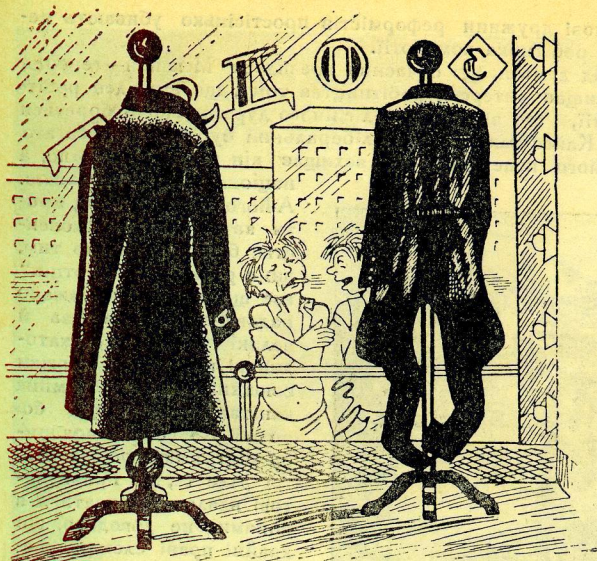
У другому харківчане остаточно захопили ініціативу. Всі зусилля австрійців відкритись розбивались захистом Харкова.

Другий, а потім і третій м'ячі лягли в сітку воріт Австрії. І лише наприкінці матчу „Збірна Австрії“ пощастило забити „Харківчанам“ з прорива першого й останнього гола. Так з рахунком 3:1 на користь „Збірної Харкова“ і закінчилась гра.

20-го ввечері дякуючи харківчан за теплу гостинність „Збірна Австрії“ виїхала на останні матчі на Україні до Одеси.

Група футболістів австрійців

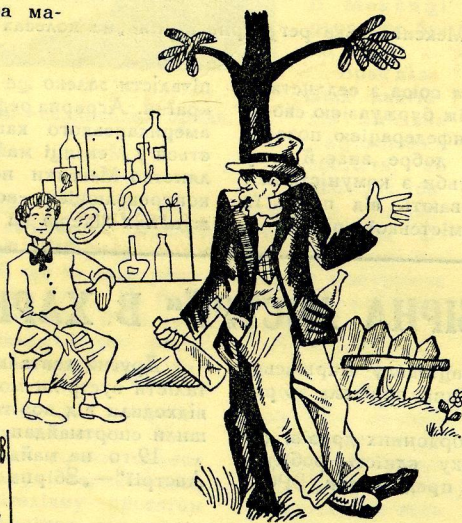
ЗАЗДРІСТЬ

— Добре, бодай його чорти взяли, бути за манекена...

НЕ ЩАСТИТЬ

(Малюнок праворуч)

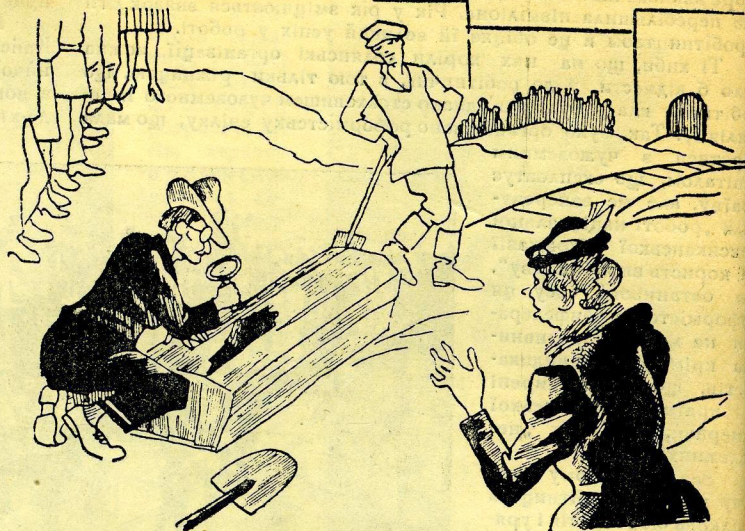
— Ну як тут кинеш пити: за один день вже п'яту пляшку віграю...

„КООПЕРАТОР“

— От чудак! Казав же я йому: забирай крам лише в кооперативі, так ні—лізе до приватника... От і засипався!

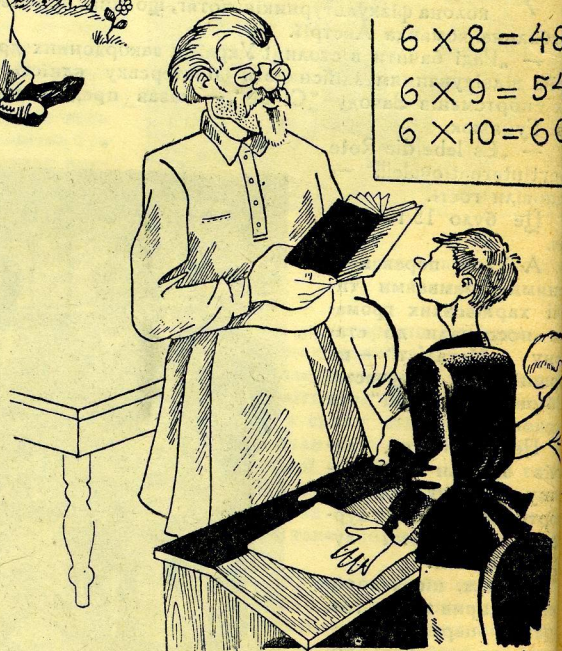
АВАНСОМ

За останні три місяці в Харкові трапилося 70 трамвайних катастроф.

Коли будували нову трамвайну колію, на майдані Р. Люксембург було знайдено старовинні могили.

— Бач, чорти! Не встигли ще трамвая пустити, а вже могили риють.

В ШКОЛІ

— Наприклад, 50 грам спирту можна розвести у 200 грамах води?

— Можна то можна, а тільки хто ж таку юрину буде пити?!

КООПЕРАТИВНЕ ПРОМИСЛОВЕ ТОВАРИСТВО „МІНЬОН“

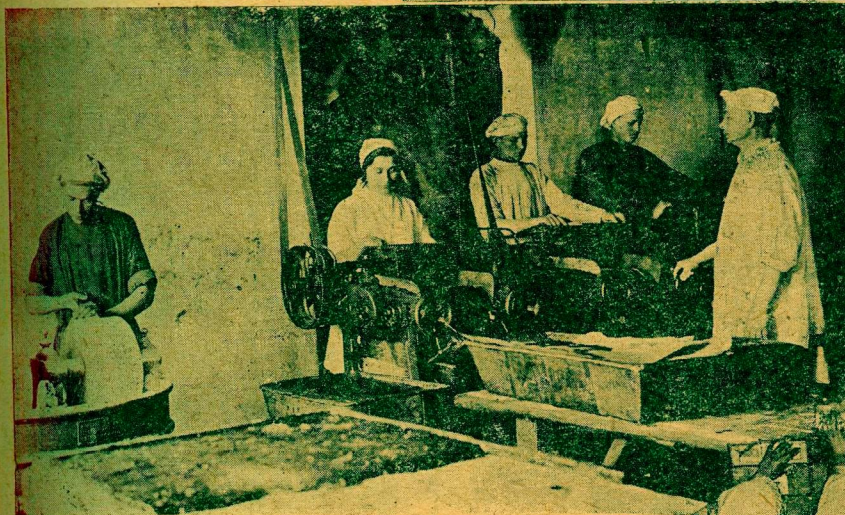
Голова правління Т. А. Новіков

„МІНЬОН“

ЩО-РОКУ зменшується коло діяльності приватних „хазяйчиків“. Буйний зріст кооперативно-промислових т-в примушує їх зачистити низіку підприємств і сприяє заведенню різних дрібних галузей промисловості за певний дер-

є вже і своя торговельна сітка, дві фабричних крамниці, низка кіосків. Отже теперішні 80 членів т-ва бачуть гарні наслідки своєї дружньої роботи. Але кооперативне т-во „Міньон“ не ставить поперед себе лише завдання збільшення свого добробуту. Ні, як організація дійсно кооперативна, воно вже обмірковує питання великої культурно-виховавчої роботи. Тепер, відзначають члени т-ва, базари, зокрема харківський заповнили своїми „солодкими“ поганими виробами різні кустарі, що працюють дома. Роботу цих кустарів треба нормалізувати, їх треба організувати в кооперативні артілі і ми, члени, кооперативно-промислового т-ва „Міньона“, ставимо собі це завдання.

— Взагалі, — відзначає тов. Новіков, — в Харкові відчувається потреба в організації такого органу, що кооперував би всіх кустарів-харчовиків. От організуємо, говорить він, в осені

макаронну фабрику, крохмально-паточну і виробництво какао, завод газової води, прибудуємо до фабрики новий корпус, заведено нові машини і почне зростати кількість членів нашого т-ва. Ми певні нашому успіхові, в цьому запорукою хоча б те, що за перші вісім місяців роботи т-во мав близько 20 тис. карб. чистого прибутку. Замовленням же фабрика забезпечена. Між іншим на фабриці працюють лише самі члени т-ва, жодного найманого робітника. Всіх членів т-ва, а також і їхні родини застраховано. Ліквідується неписьменність, видається стінгазета, організовано червоний куток, працюють осередки Модру, ТДО Авіоходу.

Колишня приватна фабрика стає культурним пролетарським осередком.

жавний плановий шлях розвитку. Десь переглянути будь яке з таких молодих товариств, щоб переконатися в їхній працездатності. Гарним прикладом може бути кооперативно-промислове т-во „Міньон“, що взяло в свої руки колишню фабрику „Ідеал“. Два роки тому фабрику орендувала купка приватників, що зрозуміло, мало турбувались про поліпшення виробництва.

— „Максимум“ прибутків!! — таке було їхнє гасло. Але 1927 року приватників вижило з фабрики молоде кооперативно-промислове т-во і не вважаючи на майже повну відсутність коштів почало працювати. Перший рік був роком тяжкої боротьби за налагодження виробництва і фактично відіграв ролю іспита, який довів повну життєздатність т-ва. Т-во зміцніло, набрало певного досвіду в своїй роботі, і тепер з кожним місяцем все більше й більше пиширює свою роботу. Основними фабрикатами фабрики „Міньон“ в цукерки прості і шоколадні, пряники, тістечки, халва, хліб то-що.

І як радісно відзначає голова т-ва, тов. Новіков, — фабрика вже дає близько 1.200 пудів „солодкої“ продукції на місяць (40 пуд. на день), близько 6 тис. пуд. хліба і 4 тис. пуд халви. Хліб продається по робітничих околицях Харкова, кондитерські і цукерні вироби, а також і халва розходяться по Україні.

ЦЕНТРАЛЬНА

В = С = Е = М

ГОСУДАРСТВЕННЫМ
КООПЕРАТИВНЫМ И
ЧАСТИ. ОРГАНИЗАЦ.

**Запомните, что самые ЛУЧШИЕ
и ДЕШЕВЫЕ ЗЕРКАЛА**

**имеются на вновь открытой государ-
ственной зеркальной фабрике**

„Красный зеркальщик“

при Харьковском Комбормбозе

Адрес: Дмитриевская 19, телефон 46-51

ИЗБАВИТЬСЯ

НА ВСЕГДА

от мозолей, бородавок и пота

МОМЕНТАЛЬНО

от крыс, мышей, клопов,
тараканов и др. паразитов
может каждый выписав след.

продукты:

1. „Эксоль“ уничтожает мозоли и бородавки с корнем и безвозв. Р. 2 — к.
2. „Javor“—рад. средство от пота . . . Р. 1 90 к.
3. „Клопин“—уничтожает клопов в 15 минут Р. 1 75 к.
4. „Клопин“—тройной размер . . . Р. 3 50 к.
- „Тараканон“—истребляет тараканов в сутки Р. 2 — к.
- „Тараканон“—двойной размер . . Р. 3 — к.
5. „Крысомор“—радикально истребляет крыс и мышей . . Р. 2 50 к.
6. „Антипаразит“—идеальн. средство от вшей и блох . . Р. 1 50 к.
7. Краска для метки белья несмываемая Р. 3 — к.

Цены указаны с УПАКОВКОЙ и ПЕРЕСЫЛКОЙ

Качество продуктов гарантировано. Заказы высылаются немедленно по получении их стоимости или задатка в 50% налож. платежом.

Адрес: М о с к в а, Мясницкая. Кривоколенный переулок. 1.
И. Е. ТОЛЬЦ.

Почтовый ящик № 980.

кондитерское кооперативное товарищество

„МИНЬОН“

Гор. Харьков,
Киевская ул. 15
телеф. 10—49.

ИЗГОТОВЛЯЕТ

РАЗНОГО РОДА КОНДИТЕРСКИЕ
ИЗДЕЛИЯ, КАК ТО:

МОНПАСЬЕ,
КАРАМЕЛЬ,
КОНФЕКТЫ,
ШОКОЛАД,

ХАЛВУ,
ПЕЧЕНЬЕ,
ПИРОЖНЫЕ,
ПРЯНИКИ
и проч.

ПРЕЙСКУРАНТ по первому требованию высылается БЕСПЛАТНО

ДОМАШНИЙ ЭЛЕКТРОТЕХНИК

САМОУЧИТЕЛЬ

Устройство домашнего освещения, звонков, сигнализации, телефонов. Изготовление гальванических элементов, аккумуляторов, трансформаторов, выпрямителей. Радиоприемные установки, детекторные, ламповые, с антенной и без антенны. Электрооборудование клубов и изб-читален, установка проекционных фонарей и кино-аппаратов, электрооборудование КЛУБНЫХ СЦЕН и проч. с 138 рис. и пояснит. чертеж. Цена 2 р. 75 к. с пересылкой.

***** Книжный склад „КНИГОВЕД“, Москва 19, ул. Герцена, № 22, БИС. *****

НОВИНКА

НОВИНКА